

Esteettömyyskartoitus Porvoossa

Lähes sata kartoitettua kohdetta

Ahlgren, Anja

Lassila, Anne

Rautakoski, Maire-Liisa

Esteettömyyskartoitus Porvoossa

Lähes sata kartoitettua kohdetta

Anja Ahlgren
Anne Lassila
Maire-Liisa Rautakoski
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Elokuu, 2012

Ahlgren Anja, Lassila Anne ja Rautakoski Maire-Liisa

Esteettömyyskartoitus Porvoossa

Lähes sata kartoitettua kohdetta

Vuosi 2012 Sivumäärä 61

Tämä opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Porvoon kaupungin vammaisneuvoston kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Porvoon julkisten palveluiden, apteekkien, pankkien ja vakuutusyhtiöiden, ravintoloiden ja hotellien, kirkkojen ja museoiden sekä lähiöiden yritysten esteettömyyttä. Laurea-ammattikorkeakoulusta esteettömyyskartoitusta tekemässä oli 23 opiskelijaa. Esteettömyyskartoituksen kohteet rajattiin yhdessä vammaisneuvoston kanssa ja kartoitettavia paikkoja oli lähes 100. Esteettömyyskartoituksen kohteet sijaitsivat Porvoon keskustassa ja suurimmissa lähiöissä. Esteettömyyskartoituksella saadaan tietoa fyysisen ympäristön esteettömyydestä, miten hyvin kartoitettava kohde tai alue palvelee kaikkia käyttäjiä.

Esteettömyyskartoitusta varten suunniteltiin kartoituslomake mukailleen Invalidiliiton julkaisemaa opasta Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Kartoituslomakkeen avulla kerättiin tietoa kohteen pihasta ja sisäänkäynnistä, opastuksesta, aulasta ja asiointitiskistä, WC-tiloista sekä hissistä ja portaista. Lomakkeessa oli vastaus vaihtoehtoina Ei, Kyllä sekä ei koske kohdetta kohdat sekä avoimet kohdat, joihin sai kirjoittaa omia kommentteja.

Tuloksissa käy ilmi, että Porvoon julkisiin palveluihin, joihin kuuluvat virastot, terveyspalvelut ja liikuntapaikat, on yleisesti ottaen esteetön sisäänkäynti. Erityisesti terveyspalveluissa on esteettömyys otettu hyvin huomioon. Kaikkiin kartoitettuihin apteekkeihin ei pääse esteettömästi sisälle ja yleisesti apteekkien sisätilat ovat ahtaita ja vaikeakulkuisia apuvälineiden kanssa liikkuvalla. Pääsääntöisesti pankit ja vakuutusyhtiöiden sisäänkäynnit ovat esteettömiä ja sisätilat helppokulkuisia. Tutkittu hotelli on esteetön. Ravintoloissa, joista osa on vanhassa kaupungissa, sisäänkäynti on pyritty mahdollistamaan siirrettävien luiskien avulla. Useimmissa ravintoloissa sisätilat ovat tarpeeksi tilavat apuvälineiden kanssa liikkumiseen. Vanhassa kaupungissa sijaitsevat kirkot ja museot ovat historiallisia rakennuksia, joissa esteettömyys on vaikea huomioida ja toteuttaa, joten ne eivät ole esteettömiä. Lähiöistä tutkittiin Gammelbackaa, Kevätkumpua, Näsiä sekä Tarmolan ja Huhtisten aluetta. Alueiden kauppoihin ja ostoskeskuksiin on yleisesti ottaen esteetön sisäänkäynti. Joissakin liikkeissä on korkea kynnyks, joka hankaloittaa sisäänkäyntiä. Induktiosilmukka löytyy vain parista kartoitetusta kohteesta. Kartoitetut kohteet on raportoitu erillisenä liitteenä.

Esteettömyyskartoituksen raportista pyydettiin arviointia Porvoon vammaisneuvostolta. Palautteen mukaan raportin tiedot oli koottu selkeästi. Projektin alusta asti oli selvää, että paljon mielenkiintoisia kohteita jää tämän esteettömyyskartoituksen ulkopuolelle. Yksinkertainen ja edullinen kehittämiskohde olisi induktiosilmukan saaminen erityisesti julkisiin palveluihin.

Asiasanat Porvoon esteettömyyskartoitus, esteettömyys, käytettävyys, saavutettavuus

Ahlgren Anja, Lassila Anne ja Rautakoski Maire-Liisa

Accessibility mapping in Porvoo: nearly hundred objects mapped

Year	2012	Pages	61
------	------	-------	----

This thesis was conducted in collaboration with the Disability Council of the City of Porvoo. A total of 23 students from Laurea University of Applied Sciences were involved in doing the accessibility study. It was decided together with the Disability Council to narrow down the number of survey objects, and in the end these totaled nearly 100. All the accessibility study objects were located in downtown Porvoo or in major suburbs. The aim of the accessibility study was to obtain information on accessibility of the physical environment, i.e. how well the object or area served all users.

A survey form was compiled for the accessibility study. The form was drawn up in accordance with a guide published by The Finnish Association of People with Physical Disabilities. By means of the survey form, information on each accessibility study object was obtained, e.g. front yards and entrances, lobbies and reception desks, toilets, elevators and stairs. In the form, the answer options were 'Yes', 'No' and in some cases the questions were open ended allowing the respondents to give their own comments.

The results show that the Porvoo public services, including agencies, health and sports facilities, are generally accessible entrance. In particular, the accessibility of health care services is well catered for. None of the mapped pharmacies have free entrance access, and generally their interiors were cramped and difficult to access with assistive devices. As a rule, banks and insurance companies have barrier-free entrances and interiors. Studied hotel is easily accessible. In the restaurants, some of which are in the old town, entrance accessibility is ensured with portable ramps. Most of the restaurants' interior is roomy enough to move around with assistive devices. Located in the old town of churches and museums are historical buildings, where accessibility is difficult to carry out, so they are not accessible. Studied neighborhoods were Gammelbacka, Kevätkumpu, Näsi, and Tarmola and Huhtinen area. The regions of shops, and shopping centers are generally accessible. Some stores have a high threshold, which complicates the entrance. Induction loop is found only in a couple of mapped objects. The identified sites are reported in a separate attachment.

We asked the Disability Council for feedback on our accessibility report. Their view was that we had managed to compile the information clearly in the report. From the very start of the project it was obvious that many interesting potential accessibility study objects had to be excluded. Simple and inexpensive development objective would be to obtain an induction loop, in particular for public services.

Key words: accessibility study, accessibility, achievability, usability

Sisällys

1	Projektin lähtökohdat	7
2	Projektin tarkoitus ja tavoitteet	8
3	Rakennetun ympäristön esteettömyys, käytettävyys ja palveluiden saavutettavuus	9
3.1	Esteettömyys	9
3.2	Käytettävyys	11
3.3	Saavutettavuus	12
4	Ohjeistus rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitukselle	13
4.1	Pihan ja sisäänkäynnin esteettömyys	13
4.2	Opastus, aula, asiakaspalvelupiste ja sisätilat	14
4.3	WC - tilat	16
4.4	Hissit ja portaat	16
5	Porvoon esteettömyyskartoituksen toteuttaminen	17
5.1	Porvoon kaupungin kartoitettujen alueiden kuvaus	17
5.2	Projektiorganisaatio, resurssit ja budjetti	18
5.3	Aineiston keruu	19
5.3.1	Havainnointi	19
5.3.2	Kartoituslomake	20
5.3.3	Kartoituksen toteutus	21
6	Tulokset	22
6.1	Porvoon julkisten palveluiden esteettömyys	22
6.1.1	Virastot	22
6.1.2	Terveyspalvelut	23
6.1.3	Liikuntapaikat	24
6.1.4	Kirjastot	24
6.2	Porvoon apteekkien esteettömyys	25
6.3	Porvoon pankkien ja vakuutusyhtiöiden esteettömyys	26
6.4	Porvoon ravintoloiden ja hotellien esteettömyys	26
6.5	Porvoon kirkkojen ja museoiden esteettömyys	27
6.6	Porvoon lähiöiden yritysten esteettömyys	28

6.6.1	Gammelbacka	28
6.6.2	Näsin kauppakeskus	29
6.6.3	Kevätkumpu	30
6.6.4	Tarmola ja Huhtinen	30
6.7	Porvoon muiden kartoitettujen yritysten ja palveluiden sekä torin esteettömyys ..	31
7	Vammaisneuvoston palaute Esteettömyyskartoituksen tuloksista	31
7.1	Tulosten ulko- ja kieliasu	32
7.2	Tulosten sisältö	32
7.3	Tulosten käytettävyys.....	32
8	Pohdinta	33
8.1	Tulosten tarkastelu.....	33
8.2	Luotettavuus.....	35
8.3	Eettiset kysymykset	36
8.4	Kehittämissuhteet.....	37
Lähteet	.....	39
Liitteet	.....	41
	Kartoituslomake	41
	Lupa esteettömyyskartoitukseen	53
	Arviointilomake.....	54

1 Projektin lähtökohdat

Esteettömästä elinympäristöstä hyötyvät kaikki yhteiskunnan jäsenet. On arvioitu, että jopa 40 % ihmisistä on jossakin elämänsä vaiheessa jollakin tavalla liikkumis- tai toimintaesteinen. Tutkimuksissa on tullut ilmi, että 16 - 64 vuotiaista eurooppalaisista on 15,7 % pitkäaikaissairaita tai liikkumis- tai toimintaesteisiä. (Eurostat 2003.) Esteettömiä ratkaisuja tarvitaan myös lasten kanssa liikkumiseen ja toimimiseen. Esteettömyysvaatimukset perustuvat näin ollen yhdenvertaisuuteen.

Yhteiskuntamme väestörakenne muuttuu, ihmisten eliniän odotetaan kasvavan ja usein viimeisinä elinvuosinaan ihmisillä on haasteita itsenäisessä toimimisessa ja liikkumisessa. Tilaston mukaan ennustetaan, että väestöstä 26,1 % on yli 65-vuotiaita vuonna 2030. (Suomen virallinen tilasto 2009.) Entistä huolellisemman suunnittelun ja uusien toimintatapojen avulla saadaan liikenneympäristöön toimivuutta ja turvallisuutta. Väestön ikääntyessä esteettömyyden merkitys lisääntyy. Tulevaisuudessa ikääntyneet ovat entistä aktiivisempia ja vaativampia. (LVM 2003:4.)

Suurin ryhmä, joka hyötyy esteettömyydestä, on liikkumisesteiset, joiden kyky toimia ja liikkua itsenäisesti on sairauden, vamman, ikääntymisen tai muun syyn takia heikentynyt, joko väliaikaisesti tai pysyvästi. Osa liikkumisesteisistä käyttää erilaisia apuvälineitä esimerkiksi kävelykeppiä, kynnärsauvoja, rollaattoria tai pyörätuolia. Myös ulospäin näkymättömät sairaudet voivat hidastaa ja vaikeuttaa liikkumista, kuten esimerkiksi reuma- ja sydänsairaudet, MS-tauti, lihasvoiman heikkous ja nivelten jäykkyys. Tilapäisesti liikkumisesteisiä voivat olla lapset, lastenvaunuja työntävät, raskaiden kantamusten kanssa liikkuvat. (Helin & Viinikainen 2002:10.)

Näkövammaisen näkökyky on huonontunut niin, että se aiheuttaa huomattavaa haittaa jokapäiväisessä elämässä. Näkövammaiset voidaan jaotella heikkonäköisiin ja sokeisiin. Suomessa on noin 80 000 näkövammaista ja heistä noin 10 000 on sokeaa. Suurin osa näkövammaisista on ikääntyneitä. Näkövammaisten liikkumista haittaavat alentunut näöntarkkuus, puutteellinen näkökenttä, herkkyys häikäisylle ja suurille valaistuseroille, heikentynyt värisävyjen ja kontrastien erotuskyky sekä silmän hidastunut mukautumiskyky. Heikkonäköiset käyttävät apunaan valkoista keppiä ja optisia apuvälineitä sekä opaskoira tai henkilökohtaista avustajaa. (Näkövammaisten keskusliitto)

Kuulovammainen on henkilö, jolla on jonkinasteinen tai - laatuinen kuulonalennus. Hän voi olla lievästi huonokuuloinen tai täysin kuuro. Suomessa eriasteisia kuulovammaisia on noin 750 000. Huonokuuloisten määrä kasvaa, kun väestö ikääntyy. Huonokuuloisia löytyy myös

työkäisistä ja nuorista. Syntymästään asti kuuroja on noin 8000 ja myöhemmin kuuroutuneita on noin 3000. (Kuuloliitto.)

Astma ja allergia ovat yleistyneet viime vuosikymmeninä. Keuhkohtaumataudista on tullut kansanterveydellinen ongelma. Hengitysterveyttä voidaan parantaa ja keuhkosairauksiin sairastumisen riskiä voidaan pienentää vaikuttamalla terveyskäyttäytymiseen, puuttamalla ympäristöstä johtuvaan altistumiseen ja parantamalla sairauden varhaista havaitsemista. Tupakansavu on monien hengityselinsairauksien riskitekijä ja myös passiivista altistumista tupakansavulle tulisi välttää. (Bäckmand 2010: 8, 27.)

Vammaiset ihmiset eivät koe itseään poikkeaviksi, mutta heidän itsetuntoaan voivat horjuttaa asenteet, tiedon puute ja jos jatkuvasti kohtaa erilaisia esteitä, jotka vaikeuttavat liikkumista. Yhteiskunnan asenteet ja ennakkoluulot vaikeuttavat vammaisen ihmisen toimimista yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. (Pihkala 2009:102.)

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä tutustuttiin rakennetun ympäristön esteettömyyteen ja palveluiden saavutettavuuteen sekä esteettömyyteen liittyvään lainsäädäntöön. Opinnäytetyöhön liittyen toteutettiin Porvoon kaupungin vammaisneuvoston pyytämä esteettömyyskartoitus, jolla saatiin tietoa Porvoon kaupungin esteettömyydestä. Vammaisneuvostoon kuuluu jäseniä Porvoon eri vammaisjärjestöistä ja he toivoivat, että kartoituksessa otetaan huomioon liikkumisesteiset, näkö- ja kuulovammaiset sekä hengityssairaat. Porvoon kaupungin alueella on aikaisemmin tehty suppeampi esteettömyyskartoitus vuonna 2001. Esteettömyyskartoitus tehtiin Laurea ammattikorkeakoulun sairaanhoitaja opintojen opinnäytetyönä.

2 Projektin tarkoitus ja tavoitteet

Projektin tarkoitus oli tehdä esteettömyyskartoitusta Porvoon alueella ja koota siitä saatu tieto raportiksi, joka annetaan Porvoon vammaisneuvoston käyttöön. Kartoitettavat kohteet rajattiin yhdessä Porvoon vammaisneuvoston kanssa koskemaan julkisia palveluita, apteekkeja, pankkeja, vakuutusyhtiöitä, ravintoloita, hotelleja, museota, kirkkoja ja lähiöiden palveluja.

Projektin tavoite oli selvittää Porvoon palveluiden esteettömyyttä. Yksityiskohtaisina tavoitteina projektilla oli selvittää

1. Porvoon julkisten palveluiden esteettömyys
2. Porvoon apteekkien esteettömyys
3. Porvoon pankkien ja vakuutusyhtiöiden esteettömyys

4. Porvoon ravintoloiden ja hotellien esteettömyys
5. Porvoon kirkkojen ja museoiden esteettömyys
6. Porvoon lähiöiden yritysten esteettömyys
7. Porvoon muiden tutkittujen kohteiden esteettömyys

3 Rakennetun ympäristön esteettömyys, käytettävyys ja palveluiden saavutettavuus

Peruspalvelut ovat sellaisia hyvinvointipalveluja, jotka perustuslain mukaan tulee olla kansalaisten yhdenvertaisesti saatavilla. Näitä ovat Peruspalvelut 2000-työryhmän mukaan sosiaali- ja terveystalvet sekä koulutuspalvelut peruskoulusta lukioon ja toisen asteen ammatilliseen koulutukseen. (VM 2001:9.) Julkisten palveluiden ryhmään esteettömyyskartoituksessa on sijoitettu terveystalvet, virastot, liikuntapaikat ja kirjastot. Näitä palveluita ylläpidetään verovaroin. Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkunen on todennut tv-uutisissa 21.2.2012, että ihmisten peruspalveluihin kuuluvat myös kauppa ja pankki (MTV3 2012). Näitä palveluelinkeinoja tässä esteettömyyskartoituksessa edustavat pankit ja vakuutusyhtiöt, apteekit ja lähiöiden yritykset. Esteettömyyskartoituksessa on myös tutkittu ravintoloita ja hotelleja sekä kirkkoja ja museoita. Näissä paikoissa ihmiset käyvät vapaa-aikanaan.

Esteettömyyden pääpaino on rakennetun ympäristön esteettömyydessä. Esteettömyys tarkoittaa kaikkien ihmisten mahdollisuutta osallistua sujuvasti työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Esteettömyys on myös palveluiden saatavuutta, välineiden käytettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskeviin asioihin ja päätöksiin. (Invalidiliitto 2010.) Termit esteettömyys, käytettävyys ja saavutettavuus ovat lähellä toisiaan ja niitä käytetään usein toistensa synonyymeinä. Esteettömyydellä kuvataan usein helppoa pääsyä fyysiseen ympäristöön, käytettävyys yhdistyy tuotteisiin ja laitteisiin ja saavutettavuuteen kuuluu tavoite, paikka, tieto ja palvelu. (Kempainen 2008:16.)

3.1 Esteettömyys

Esteettömyys tarkoittaa mahdollisuutta osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään. Usein esteettömyyden ajatellaan tarkoittavan liikkumisen esteitä, mutta esteettömyys on paljon muutakin. Peruslähtökohtana voidaan pitää liikkumisen esteettömyyttä, mutta myös näkemisen ja kuulemisen esteettömyys kuuluvat keskeisesti fyysisen ympäristön toimivuuteen. (Invalidiliitto 2009: 7.)

Suomen perustuslaissa on määrätty, että ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää syytä eriarvoiseen asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen,

mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Suomen perustuslaki 6§). Esteettömyys on yhdenvertaisuutta siitä, että jokainen meistä voi osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään. Jokaisen tulee voida toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Yksinkertaisimmillaan yhdenvertaisuus on erilaisuuden hyväksymistä ja sitä, että toista ihmistä kunnioitetaan sellaisena kuin hän on. Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta ja muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumisen. (Yhdenvertaisuuslaki 2004, 4§.) Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista edistää vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisina yhteiskunnan jäseninä (Vammaispalvelulaki 1987, 12§).

Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa sanotaan, että "asuinrakennuksen ja asumiseen liittyvien tilojen tulee rakennuksen suunniteltu käyttäjämäärä ja kerrosluku sekä muut olosuhteet huomioon ottaen täyttää liikkumisesteettömälle rakentamiselle asetetut vaatimukset." (Maankäyttö- ja rakennusasetus 1999, 53 §.) Turvallisuusongelma koskee erityisesti näkövammaisia. Se liittyy portaisiin, kulkureiteillä oleviin esteisiin, työmaa-alueisiin ja suojateiden johdattavuuteen. Tilat ja kulkuväylät tulisi suunnitella huolellisesti, valaistuksen tulisi olla riittävä ja vaaranpaikat tulisi merkitä hyvin ja selkeästi. Vaaralliseksi koettuja tiloja esimerkiksi pimeitä tunneleita tulisi kokonaan välttää. (LVM 2003:19.)

Esteetön ympäristö on tärkeää eri tavoin toimintaesteisille ihmisille, joita arvioidaan olevan noin kymmenesosa väestöstä. Muille esteettömyys tuo sujuvuutta ja helpoutta. Esteetömyydessä ympäristössä kaikki pystyvät liikkumaan ja toimimaan. Se lisää ihmisten yhdenvertaisuutta, itsemääräämisoikeutta, omatoimisuutta ja valinnan mahdollisuutta. Esteetön ympäristö myös vähentää ulkopuolisen tuen tarvetta ja onnettomuus- ja tapaturmariskiä sekä mahdollistaa sosiaalista vuorovaikutusta ja pidempään kotona asumista. Nämä kaikki taas tuovat yhteiskunnallisia säästöjä. (Kaukola 2008.)

Viime vuosina on tiedostettu, että asuin- ja elinympäristöä on kehitettävä kaikille soveltuvaksi. Yhdyskuntasuunnittelussa otetaan entistä enemmän huomioon liikkumisesteiset ja aistivammaiset ja heidän tarpeensa. Asuinalueet pyritään rakentamaan esteettömiksi. Lähivuosina väestömme ikääntyy voimakkaasti ja toimivan ympäristön merkitys lisääntyy, koska apuvälineitä käyttävä ryhmä kasvaa. Tämän vuoksi esteettömyyden ja toimivuuden vaatimukset täytyy huomioida kaavoituksessa, asuntojen ja ulkotilojen rakentamisessa, liikennejärjestelmissä ja -välineissä sekä julkisissa palveluissa. Hyvän yhdyskuntasuunnittelun tavoitteena on toimiva elinympäristö kaikille ikäluokille ja vammaisryhmille. Suunnittelun tulisi lähteä käyttäjistä ja se tulisi toteuttaa moniammatillisesti. (Leivo, Petäkoski-Hult, Kallanranta 2008: 593 - 599.)

3.2 Käytettävyys

Julkisen ympäristön suunnittelua ja rakentamista ohjaavat maankäyttö- ja rakennuslain määräykset ja asetukset. Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että on mahdollisuus luoda hyvä elinympäristö, joka edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävästä kehityksestä. Elin- ja toimintaympäristön suunnittelussa panostetaan turvallisuuteen, terveellisyyteen, viihtyisyyteen ja siihen, että se on sosiaalisesti toimiva. Suunnittelussa on otettava huomioon eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet. Rakennusten täytyy soveltua sellaisten henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua ja toimia on rajoittunut, sen mukaan kuin rakennuksen käyttö edellyttää. Laissa säädetään myös ympäristöhuollosta. Kunnan täytyy valvoa, että liikenneväylät, kadut, torit ja katuaukiot sekä puistot ja oleskeluun tarkoitettut ulkotilat ovat hyvän kaupunkikuvan mukaisia ja viihtyisiä. Kevyen liikenteen väylät tulee säilyttää turvallisina ja esteettöminä. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 1999: 1§ ja 117§.)

Esteettömällä ympäristöllä ajatellaan usein ympäristöä, jossa ei ole portaita ja tasoeroja. Ajatellaan, että riittää, kun pystytään liikkumaan pyörätuolilla tai muilla apuvälineillä. Esteettömän ympäristön suunnitteluun kuuluu kuitenkin myös valaistus-, väritys- ja kontrastiasiat, akustiikka, materiaalivalinnat, tekstien luettavuus, käytön helppous jne. Esteettömyys tuo laatua, joka liittyy jokaisen meidän arkeen. Kauppakeskukset ja tavaratalot ottavat usein huomioon esteettömyyden, mutta lähikauppojen esteettömydessä on runsaasti parantamista. Lähikaupat ovat kuitenkin monelle välttämättömiä ja tarpeellisia. Pienetkin esteet, kuten matalat kynnykset, voivat vaikeuttaa kaupan sisällä liikkumista. Heikkokätiselle pyörätuolilla liikkuvalla tai rollaattoria työntävälle vanhukselle ne voivat olla suuria esteitä. Liian ahtaat käytävät hankaloittavat apuvälineiden kanssa liikkumista. Kassalla pankkikortin lukulaite ja kirjoitustaso ovat hankalalla korkeudella pyörätuolissa istujalle. (Pihnalta 2009: 102-105.)

Orientoitumisongelma on suurin näkövammaisilla. Ongelmaa helpottavat selkeät kulkuväylät ja helposti hahmotettavat pohjaratkaisut, oikeat materiaalit ja värit sekä selkeät ja hyvät opasteet ja äänimerkit. Tasapaino-ongelma ilmenee portaissa ja luiskissa sekä liikennevälineissä. Luistamattomat materiaalit, liukkauden torjunta sekä käsijohteet ja tukikaiteet helpottavat tätä ongelmaa. Ulottumisongelma haittaa lapsia, lyhytkasvuisia ja pyörätuolissa istujia. Erilaiset käyttöpainikkeet, automaattit ja palvelutiskit olisi sijoitettava niin, että kaikki pystyisi käyttämään niitä. (LVM 2003:19.)

Voimattomuusongelma tulee yleisimmin eteen raskaita ovia avattaessa. Voimattomuus liittyy usein ikään tai sairauteen. Ratkaisuina ovat kevyttoimiset heloitukset ja erilaiset ovenaukaisulaitteet. Monimutkaisuusongelma liittyy erilaisten laitteiden ja automaattien

käyttöön sekä informaation sisältöön. Erityisesti se haittaa näkövammaisia. Tuotteiden hyvä käytettävyys ja ergonomia sekä opastus ja henkilökohtainen neuvonta auttavat myös laitteiden käyttöön tottumaton. (LVM 2003:19.)

3.3 Saavutettavuus

Liikenne- ja viestintäministeriöltä valmistui vuonna 2003 esteettömyysstrategia, jossa todetaan esteettömyyden edistävän yhteiskunnallisia tavoitteita, joita ovat sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ennaltaehkäisevä toimintatapa, itsenäinen selviytyminen, kestävä kehitys ja kaikille soveltuva elinympäristön suunnittelu. Liikennesektorin vastuulla on rakentaa liikennejärjestelmä, joka tukee mahdollisuutta kansalaisten perusoikeuksien toteutumiselle ja syrjivien käytäntöjen poistumiselle. Liikennejärjestelyjen tulee erityisesti tukea iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden itsenäistä ja yhdenvertaista suoriutumista ja osallistumista yhteiskunnan toimintaan. (LVM 2003: 4.)

Liikkumista ja asiointia rajoittavat esteet voivat johtua tietämättömyydestä, asenteista tai ennakkoluuloista. Ne ovat usein pieniä ja huomaamattomia asioita. Syrjintää on vaikea aina huomata ja ymmärtää. Kyse on kuitenkin syrjinnästä, kun liikkumisrajoitteinen ihminen ei pääse kauppaan siksi, että sisäänkäynti on esteellinen tai hissi puuttuu. Jokainen, myös liikkumisrajoitteinen, tarvitsee kaupan palveluita, ruokaa ja vaatteita. (Pihnalä 2009: 100-101.)

Rakennetussa ympäristössä on monenlaisia liikkumisesteitä ja ongelmia. Tasoero-ongelmat ovat vaikeimpia liikkumisesteisille. Ongelmaa pyritään helpottamaan rakentamalla sekä sisä- että ulkotiloissa tasaisia, portaattomia ja kynnyksettömiä kulkureittejä sekä rakentamalla hissejä ja loivia luiskia. Tilantarveongelma tuottaa vaikeuksia pyörätuolinkäyttäjälle ja lastenvaunujen kanssa liikkujalle. Kulkuväylät, luiskat, oviaukot, hissit, wc-tilat ym. tulisi olla riittävän leveitä ja väljiä. Etäisyysongelma korostuu raskaiden kantamusten kanssa liikuttaessa. Kulkuetäisyydet tulisi suunnitella lyhyiksi ja reitillä pitäisi olla levähtämismahdollisuuksia. (LVM 2003:19.)

Palveluiden saavutettavuus on myös asenteellista huomioimista eikä vain rakennusteknistä esteettömyyttä. Tutkimuksessaan Kohijoki (2010) on todennut, että muiden ihmisten asenteet aiheuttavat suurimmat esteet liikuntarajoitteiselle. Lainsäädännölliset toimet ja ohjaus parantavat esteettömyyttä ja saavutettavuutta, mutta suurin muutos tarvitaan asenteisiin. Hyvinkin pieni este voi olla palvelun saavutettavuuden ongelma, jota liikuntarajoitteettoman henkilön on vaikea ymmärtää. Siksi olisikin hyvä lisätä kommunikointia ja tiedon saavutettavuutta. (Kohijoki 2010:25.)

Allergiaa aiheuttavat tekijät ja hengitysilman epäpuhtaudet rajoittavat allergisen ja hengityssairaana liikkumista ja asioimista. Yleisimpiä ongelmia ovat eläinallergeenit, tupakansavu sekä keväinen katupöly. Tasa-arvo-ongelma syntyy, kun ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan ympäristön tai palvelun saatavuuden vuoksi. Ratkaisut liittyvät rakenteisiin ja suunnitteluun sekä palvelukulttuuriin. (LVM 2003:19.)

Liikuntalaki pyrkii tukemaan kulttuurien moninaisuutta ja ympäristön kestävästä kehitystä. Lain tarkoitus on liikunnan avulla edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta ja sen mukaan kuntien tulee turvata tasa-arvoisesti mahdollisimman monen liikkujan aktiivinen liikunnan harrastaminen. Kuntien tulee luoda edellytyksiä liikunnalle ottaen huomioon myös erityisryhmät. (Liikuntalaki 1054/1998.) Rakentamismääräyskokoelman F1:n määräyksen 3.2.3 mukaan liikkumis- ja toimintaesteisille tulee järjestää pääsy uimahallien, kylpylärakennuksien ja kuntoutus- ja hoito- ja huoltolaitosten, palvelutalojen ja palvelukeskusten uima-altaaseen. Näissä rakennuksissa myös sauna-, pesuhuone- ja pukuhuonetilaja on suunniteltava liikkumis- ja toimintaesteisille soveltuviksi. (Rakentamismääräyskokoelma 2005, F1.)

4 Ohjeistus rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitukselle

Vuonna 2007 käynnistettiin Esteettömyyden arviointimenetelmän ja kartoituslomakkeen kehittäminen (ESKEH) -projekti, koska esteettömyyskartoitusmenetelmän tulee olla yleispätevä ja kartoitusten tulosten tulee olla luotettavia. ESKEH-projekti oli valtakunnallinen usean järjestön yhteistyöprojekti. (Invalidiliitto 2009:3.)

4.1 Pihan ja sisäänkäynnin esteettömyys

Esteettömät autopaikat tulee olla sijoitettu niin, että sieltä on lyhyt (enintään 10 m) ja tasainen matka sisäänkäynnille. Autopaikat tulee olla merkitty selkeästi, sekä niiden tulee olla tarpeeksi leveitä. Suositellut vähimmäismitat ovat leveys 3,6 m, pituus 5 m. Kaltevuus tulisi olla enintään 2 %. Esteettömiä autopaikkoja tulee olla 2 joka 50 parkkipaikkaa kohti. (Invalidiliitto 2009: 52.)

Piha-alueen opasteet tulisi sijoittaa rakennuksen ulkopuolella oven aukeavalle puolelle. Numeroihin ja kirjaimiin saadaan kontrastia väreillä ja kohokuvioilla. Numerot ja nimikilvet tulisi sijoittaa 140 -160 cm maasta mitattuna. Painonapeissa tulee huomioida ulottuvuus pyörätuolia käyttävälle. Tällöin korkeus maasta mitattuna on 85- 110 cm. Summerissa tulee olla äänen lisäksi valomerkki. Näkövammaisten kannalta tulisi olla mahdollista tunnistaa opasteet käsin tunnustelemalla, kohokuvioiden tulisi olla selkeitä. (Invalidiliitto 2009: 36-37.)

Sisäänkäynti tulisi erottua selkeästi rakennuksen julkisivusta. Katos tai syvennys helpottaa sisäänkäynnin hahmottamista. Sisäänkäynti tulisi valaista hyvin, niin että varsinkin opasteiden tulisi olla hyvin valaistut, sekä esimerkiksi mahdolliset tasoerot huomattavissa. Sisäänkäynnin ovi ei saa olla painava, eikä se saa avautua luiskan käyttäjän esteeksi. Tilaa sisäänkäynnin edessä tulisi olla halkaisijaltaan 180 cm. Sisäänkäynnin läheisyydessä tulisi olla penkki. Sisäänkäynnistä tulisi päästä itsenäisesti sisään. Myös tuulikaappi tulisi olla riittävän tilava. Mikäli pääsisäänkäynti ei ole esteetön, tulisi erikseen ilmoittaa mahdollisesta vaihtoehtoisesta sisäänkäynnistä. (Invalidiliitto 2009: 65-67.)

Kulkuväylät tulisi mitoittaa niin, että pyörätuolilla kulkeva pääsee kulkemaan ongelmitta. Kulkuväylän minimileveydeksi on säädetty 90 cm, oviaukon leveys tulisi olla vähintään 85cm. Pyörätuolin kääntöympyrä on 150 cm. Mikäli pyörätuolit kohtaavat kulkuväylällä, väylän leveyden tulisi olla 180 cm. Kulkuväylän tulisi olla kova, eikä kaltevuutta saisi olla kuin kulkusuuntaan. Sivukaltevuutta saa olla enintään 2 %, kulkusuuntaan suositeltava enimmäiskaltevuus on 5 %, luiska saa kuivissa sisätiloissa olla enintään 8 % ja lattia märkätiloissa enintään 2 % kalteva. Yleisesti suositeltava luiskan kaltevuus on 5 %. Luiska ei saisi olla yli 6 metriä pitkä ilman tasannetta, jossa voi levätä. Yksikaistaisen luiskan vähimmäisleveys tulisi olla 90 cm, suositeltava leveys on 120 cm. Luiska tulee olla luistamaton ja hyvin valaistu. (Invalidiliitto 2009: 68, 76.)

Muiden apuvälineiden (rollaattori, kepit, kainalosauvat) kanssa liikkuvat harvoin tarvitsevat pyörätuolilla liikkuvaa enemmän tilaa. Liikkumisrajoitteisten henkilöiden kannalta on tärkeää alustojen liukumattomuus, myös levähdyspaikkojen määrä ja tiheys tulisi ottaa huomioon. Näkövammaisen henkilö tarvitsee kulkuväylän, joka on leveydeltään 100-120 cm leveä riippuen kepin, opaskoiran tai oppaan käyttämisestä. Erityisesti näkövammaisen kohdalla tulisi ottaa huomioon sivulta tai ylhäältä tulevat esteet kulkuväylällä. (Invalidiliitto 2009: 68.)

4.2 Opastus, aula, asiakaspalvelupiste ja sisätilat

Opasteiden tulisi soveltua kaikille. Esimerkiksi kuulo- tai näkövamman ei tulisi heikentää opasteiden käytön mahdollisuutta. Opaste tulisi olla löydettävissä helposti. Siinä tulee olla hyvä kontrasti ja oikea valaistus. Opasteet sijoitetaan sopivalle korkeudelle, huomioiden pyörätuolilla kulkevat. Mikäli käytetään pistekirjoitusta, se sijoitetaan muiden opasteiden yhteyteen. Kulkuväylät voidaan merkitä esimerkiksi värillisin teipein. Opasteiden tulisi jatkua katkeamatta kohteeseen saakka. Esteettömät tilat tulee aina ilmoittaa ISA-tunnusta käyttäen (wc, kulkureitit). Opasteissa on hyvä ilmoittaa etäisyys kohteeseen, varsinkin, jos se on pitemmän matkan päässä (yli 50 m). Opasteiden selkeys helpottaa myös kuulovammaisen asiointia kohteessa. Selkeät, samalle korkeudelle sijoitetut opasteet silmien korkeudella ovat suositeltavat (korkeus 140- 160 cm). Opasteiden eteen tulisi jättää tarpeeksi tilaa, niin että

esimerkiksi myös pyörätuolilla kulkeva pääsee lukemaan opasteet. Mikäli on käytössä katosta ripustetut kyltit, niin niiden alle pitäisi jäädä vähintään 220 cm tilaa. Katosta ripustettujen kylttien lisäksi kohteesta tulisi löytyä myös seinäopasteet. (Invalidiliitto 2009: 36-37.)

Opasteiden kontrastin tulisi olla riittävä. Toimivin vaihtoehto on tumma teksti vaalealla taustalla. Läpinäkyvä tausta tai esimerkiksi ilmoitustaulu on usein ongelmallinen valojen heijastuksen vuoksi. Suositeltava kirjasinkoko sijaintia osoittavissa kylteissä on 2,5-4 cm. 1-3 metrin etäisyydelle suositellaan 7-10 cm kokoisia kirjaimia. Mikäli opasteen välittömään läheisyyteen pääsee voi opastetekstin koko olla 1,5 cm. Kohokirjoitusta suositellaan käytettäväksi, mikäli teksti on suhteellisen lyhyt. Kohteen erilliset huoneet on hyvä merkitä myös kohokirjaimin. Kohokirjoitus tulisi sijoittaa 130- 140 cm korkeuteen. Kuvion tulisi olla koholla vähintään 1mm. Kirjoituksen oikea koko on 1,5-4 cm. Kohteessa tulisi olla myös selkeä karttaopaste, johon on merkitty selkeästi alue, jossa sillä hetkellä on. Kohteessa on hyvä olla ääniopasteita, joita voivat olla esimerkiksi ovisummeri, äänimajakka. Opastaa voidaan myös käyttäen merkintöjä lattiapinnoissa. Väri ja lattian materiaalikontrasteilla voidaan luoda esteettinen kokonaisuus. Värikoodiraidat selkeyttävät opasteita, kuitenkin näkövammaisen liikkumista parhaiten ohjaa jatkuva metallilista. (Invalidiliitto 2009: 37-38.)

Asiakaspalvelupiste tulee olla näkyvällä ja keskeisellä paikalla. Piste sijoitetaan mieluummin niin, että se on sisäänkäyntiä vastapäätä. Palvelupisteen löytämistä auttaa selkeä kontrasti ja hyvä valaistus. Palvelutiski tulisi mitoittaa niin, että sitä voi käyttää myös pyörätuolissa oleva henkilö. Tällöin otetaan huomioon myös polvitila. Palvelutiskin kuuluvuutta parantavat seinät tai ääntä vaimentava katos. Mahdollisesta induktiosilmukasta tulisi ilmoittaa T-opasteella. Mahdollinen lasiseinä asiakkaan ja työntekijän välillä saattaa helposti heikentää kommunikaatiota. Erityisesti tällöin riittäväällä valaistuksella on merkityksensä. Valaistuksessa tulisi huomioida lisäksi häikäisemättömyys. (Invalidiliitto 2009: 84-85.)

Käytävän tulee olla pintamateriaaliltaan luistamaton ja tasainen. Eri pintojen väliset kitkat tulee huomioida. Kulkuväylän vaadittava leveys on 120- 180 cm, vapaan korkeuden tulee olla 220 cm. Esimerkiksi matot, huonekalut tai pylvääät tulee sijoittaa järkevästi. Varsinkin leveillä käytävillä tulee olla riittävästi levähdyspaikkoja, joiden tulisi erottua ympäristöstä. Istuimia tulisi olla erikorkuisia. Tukikaiteet helpottavat pitkällä käytävillä liikkumista. Käytävän hahmottamista helpottaa toimivat kontrastit. Valaistuksen tulisi olla tasainen ja riittävä. Lattioiden kuviointiin tulisi myös kiinnittää huomiota. (Invalidiliitto 2009: 68.)

Esteetön ovi erottuu ympäristöstään kontrastilla ja se on helposti hahmotettavissa. Avauspainike ja vedin tulisi olla hyvin hahmotettavissa. Oven edessä tarvitaan tilaa vähintään 150 cm halkaisijaltaan. Manuaalisesti avattavan oven sivulla tulee olla tilaa vähintään 40 cm. Painikkeen tai kahvan tulee olla 85- 110 cm korkeudella. Sähköpainikkeella toimivan oven

tulee pysyä auki vähintään 25 sekuntia. Oven avautuessa tulee huomioida mahdollinen törmäysvaara. Lasiovessa tulee olla riittävät kontrastimerkit. Kulkuaukko tulee olla vähintään 85 cm leveä. Kynnys saa olla korkeintaan 2 cm korkea. (Invalidiliitto 2009: 69-70.)

4.3 WC - tilat

Esteettömät wc-tilat on merkitty erityisellä tunnuksella (ISA -tunnus). Opaste tulisi sijoittaa oven aukeavalle puolelle seinään 140- 160 cm korkeuteen. wc-tilojen tulisi olla sukupuolesta riippumattomia ja helposti löydettävissä. Oven ei tulisi olla lukossa. Oviaukon tulisi olla minimissään 85 cm leveä, sisäpuolelta tulisi löytyä oven sulkemista helpottava vaakatasossa oleva vedin (vähintään 80 cm korkeudella). Oven tulisi aina avautua ulospäin. Vapaan tilan halkaisijan tulisi olla vähintään 150 cm. Wc-istuimelle tulisi pystyä siirtymään pyörätulilla vähintään joko edestä ja sivulta. Suoraan edestä siirryttäessä tarvitaan 100cm leveä ja 120 cm syvä tila. Istuin tulisi olla takaseinää vähintään 30 cm edempänä. Istuimen molemmin puolin tulisi olla ylösnostettavat käsituet, joiden etäisyys toisistaan tulisi olla vähintään 60 cm, lisäksi niiden tulisi ulottua 20 cm yli istuimen. Suositeltava istuinkorkeus on 48- 50 cm. Käsienpesuallas tulisi sijoittaa 70- 95 cm korkeudelle lattiasta mitattuna. Altaan alla tulisi olla riittävä jalkatila (80x60x67). Wc:n varusteiden tulisi olla käden ulottuvilla. Wc:n seinillä tulisi olla yhtenäiset tukikaiteet 90 cm korkeudella. Peili tulisi olla 90cm korkeudella, jotta myös lyhytkasvuiset ja pyörätuolissa olevat näkevät itsensä. Esteettömän wc:n varusteisiin tulee kuulua hälytyslaite, jonka avulla voidaan saada apua ongelmatilanteissa. Hälytyslaitteessa tulisi olla sekä ääni - että valomerkki. Wc:n lukitus tulee pystyä avaamaan ulkopuolelta. (Invalidiliitto 2009: 93-96.)

4.4 Hissit ja portaat

Mikäli tasoero on yli metri, tulisi liuskan lisäksi olla hissi, jonka tulisi olla tarpeeksi suuri ajatellen apuvälineiden käyttäjiä. Hissi tulisi sijaita paikassa, joka on vaivattomasti löydettävissä. Hissin oven tulisi olla vähintään 90 cm, muiden mittojen 110 x 140, pyörätuolilla tulisi pystyä tekemään ympyrä (halkaisijaltaan 150 cm). Automaattiset liukuovet ovat toimivat esteettömyyden kannalta. Hissin painonapit tulisi sijoittaa maasta mitattuna 90- 110 cm korkeudelle. Napeissa tulisi olla kohoumat ja toimivat kontrastit. Hissin saapumisesta tulisi ilmoittaa äänimerkin ja valomerkein. Hissikori tulisi varustaa käsijohteilla, jotka ovat 90 cm korkeudella. Lisäksi hississä tulisi olla peili, jonka alareunan korkeus on 30 cm. Hississä tulisi olla hyvä valaistus ja kontrastit. Hälytyksen tulisi voida tehdä myös tekstiviestillä, ja siinä tulisi olla ääni ja valomerkit. Hissin ovenpielestä tulisi löytyä kerrosmerkinnät. Hissin tulee pysähtyä samalle tasolle lattiapinnan kanssa. (Invalidiliitto 2009: 79-81.)

Portaiden mitoitus ja muoto tulisi ottaa huomioon. Hyvä ja tasainen valaistus on tärkeää. Portaiden molemmin puolin tulisi olla kunnolliset käsijohteet, jotka ulottuvat yli portaiden alussa ja lopussa (30 cm). Suositeltu johteiden korkeus on 90 cm, ja sen tulisi olla muodoltaan pyöreä, soikea tai pyörästetty suorakaide. Etäisyyden seinästä tulee olla 4,5 cm. Kontrastiraidat helpottavat askelmien hahmottamisessa. Kääntyviä ja kierreportaita tulisi välttää. Portaiden tulee sijaita mielellään kulkuväylän sivussa. Suositeltavan portaan mitoitus on $2 \times \text{nousu} + \text{etenemä} = 63 \text{ cm}$. Välitasannetta suositellaan 10-15 askelman välein. Portaan etureunassa tulee olla kontrastiraita, joka muodostaa riittävän kontrastin. Käsijohde on portaiden tai luiskan varuste, joka helpottaa liikkumista. Käsijohde tulee ulottua 30 cm yli portaiden alkamis- ja päättymiskohdan. Portaissa liikkuessa käsijohde tulee olla sellainen, ettei siitä tarvitse irrottaa otetta väillä. (Invalidiliitto 2009: 72-73, 77.)

5 Porvoon esteettömyyskartoituksen toteuttaminen

5.1 Porvoon kaupungin kartoitettujen alueiden kuvaus

Porvoon kaupunki on Suomen toiseksi vanhin kaupunki. Asukkaita Porvoossa on 48 833, joista alle 14 -vuotiaita 8707, 15 - 64 - vuotiaita 32 113 ja yli 65 - vuotiaita 8013. Porvoon kaupungin maapinta-ala on 655 km² ja asukastiheys 73 as./km², vesipinta-ala on 1484 km². Kaupungin alue jakautuu keskusta-alueeseen, keskustan lähistöllä oleviin suurempiin asuntoalueisiin kuten Kevätkumpu, Huhtinen, Näsi, Peippola, Hornhattula, Eestinmäki ja Gammelbacka sekä kylätaajamiin ja laajaan maaseutu- ja saaristoalueeseen. (Sorvali 2012)

Vanhan Porvoon tonttijako on peräisin keskiajalta. Rakennukset ovat pääasiassa vuoden 1760 palon jälkeiseltä ajalta. Tonttijako on epäsäännöllinen ja kadut ovat kapeat. 1900-luvun alussa tehtiin ensimmäinen suojelukaava Vanhalle Porvoolle ja vuonna 1975 vahvistettiin kaava, jossa merkittiin suojeltavaksi 250 vanhaa rakennusta. Vanha Porvoo on erittäin haastava liikkumisesteisille, koska kadut ovat mukulakivillä päällystettyjä ja korkeuserot ovat suuria. Siellä olevat talot ovat rakennushistoriallisesti erittäin arvokkaita, koska ne on rakennettu keskiaikaisen asemakaavan mukaan (Peisala 2012). Esteettömyyskartoitukseen otettiin mukaan vain muutamia Vanhassa Porvoossa olevia kohteita, jotka katsottiin merkittävästi kuuluvan Porvoon kaupungin kulttuuriin. Näitä kohteita olivat ravintolat Vanha Laamanni, Timbaali ja Hanna-Maria, museot Vanha raatihuone, Holmin talo ja Nukke- ja lelumuseo sekä Tuomiokirkko, Pikkukirkko ja Sillanmäen tupa.

Uudempi osa Porvoosta on myös vaihteleva maastoista ja kadut ovat asfaltoituja. Keskustan ytimessä on tori, joka on osittain kivetetty. Keskustan jalkakäytävistä osa on asfaltoitu ja osa kivetetty. Suurin osa esteettömyyskartoituksen paikoista sijaitsee uudemmassa Porvoossa.

Siellä ovat kaikki virastot, pankit ja vakuutusyhtiöt, terveystalvelut, apteekit, liikuntapaikat, osa seurakunnan paikoista, kirjastot ja suurin osa ravintoloista sekä hotelli. Keskustan alueella asuu noin 1500 asukasta, joista alle 14 - vuotiaita on alle 150 ja yli 65 - vuotiaita noin 500 (Lahti T. 2012).

Gammelbackan lähiö on rakennettu 1960 - luvulla. Tänä päivänä Gammelbacka on monikielinen lähiö, jossa on asukkaita noin 2800, joista alle 14- vuotiaita on noin 500 ja yli 65 - vuotiaita lähes 400. Gammelbackassa on monitoimitalo, joka sijaitsee entisen Gammelbackan kartanon mailla. Monitoimitalossa toimii kirjasto, perhepaikka Famili, neuvola-hammashoitola, nuorisotila, Kartanoniityn päiväkotia ja yksi Gammelbackan päiväkodin osasto. (Hilka S. 2011, Lahti T. 2012.)

Näsin alueella asuu noin 2500 asukasta, joista alle 14 - vuotiaita on vähän yli 200 ja yli 65 - vuotiaita noin 700(Lahti T. 2012). Nykyinen Oslan kauppakeskus on valmistunut vuonna 2007.

Kevätkummun lähiön rakentaminen oli 1900-luvun suurin aluerakennushanke Porvoossa. Kevätkummun rakentaminen aloitettiin vuonna 1967 ja rakentamista jatkettiin 1980-luvun alkupuolelle. Kevätkummussa on omakoti-, rivi- ja kerrostaloja. (Westerlund & Koskimies 2008: 179.) Alueella asuu noin 5000 asukasta, joista alle 14 - vuotiaita on vähän yli 700 ja yli 65 - vuotiaita noin 800 (Lahti T. 2012).

Tarmola on teollisuusalue Porvoon keskustan koillis- ja itäpuolella. Tarmolan teollisuusalue kasvoi erityisesti 1970-luvulta alkaen monipuoliseksi palvelualueeksi monine liikkeineen. (Westerlund & Koskimies 2008: 180.) Vuonna 2007 Tarmolan alueelle on valmistunut useita liikerakennuksia, joissa toimii mm. Mikrokulma, Robin Hood ja Lidl. Tarmolan ja Huhtisen alueella on asukkaita noin 3600, joista alle 14 - vuotiaita on vähän yli 500 ja yli 65 - vuotiaita noin 600 (Lahti T. 2012).

5.2 Projektiorganisaatio, resurssit ja budjetti

Esteettömyyskartoitusprojektin organisaatioon kuului Laurea-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat Anja Ahlgren, Anne Lassila ja Maire-Liisa Rautakoski. Lisäksi kartoitustyöhön osallistui Laurea-ammattikorkeakoulusta 20 opiskelijaa, jotka suorittivat kartoitusta muiden opintojen yhteydessä. Kartoituksen on pyytänyt Porvoon kaupungin vammaisneuvosto, joka toimi samalla projektin ohjausryhmänä.

Valmiista esteettömyyskartoitusraportista toimitetaan Vammaisneuvostolle sähköinen versio ja yksi paperinen versio. Käyttöoikeudet sähköisestä versiosta ja sen päivittämisestä ja ylläpidosta luovutetaan Porvoon kaupungin vammaisneuvostolle.

Erillistä budjettia esteettömyyskartoituksella ei ollut. Mittausvälineinä käytettyjä metrimittoja löytyi opiskelijoilta itseltään. Kartoituksessa käytetyt pyörätuolit lainattiin apuvälinekeskuksesta ja opiskelijoiden työpaikoilta. Laurea-ammattikorkeakoulu kustansi kartoituksessa käytetyt kartoitus- ja lupalomakkeet sekä kirjekuoret ja postituskulut.

5.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarkoituksena oli toteuttaa esteettömyyskartoitus kartoitukseen valituissa paikoissa Porvoossa ja koota materiaalista esteettömyyskartoitusraportti. Tutkimus oli kvantitatiivista poikittaistutkimusta, jolla kartoitettiin näiden valittujen paikkojen esteettömyyden nykytila (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009: 42).

5.3.1 Havainnointi

Havainnointi eli observointi soveltuu kaikenlaisen tutkimusaineiston keräämiseen. Se soveltuu myös kvantitatiivisen aineiston kokoamiseen. Tutkimusmielessä havainnointi on järjestelmällistä tietojen kokoamista. Havaintojen tekeminen tulee olla systemaattisesti suunniteltua ja kerätty tieto tulee koota systemaattisesti. Havaintoja tehtäessä käytetään aisteja tavallista tarkemmin. Tutkija käyttää kaikkia aistejaan ja sen lisäksi tarpeellisia apuvälineitä havaintojen tekemiseen. Koottavan tiedon tulee olla luotettavaa ja tarkkaa ja sen tulee perustua ongelmanasetteluun. (Anttila 2006: 189-190.)

Strukturoidussa havainnoinnissa havainnoinnin kohteet jäsennellään etukäteen ja havainnointitekniikka suunnitellaan etukäteen. Strukturoitu havainnointi vaatii ongelmien jäsentelyä ennen varsinaista havainnointia. Tutkijan tulee laatia havainnointia varten luokitteluja, jotka riippuvat tutkimusongelmasta. Tutkittavasta alueesta tulee olla sellaista esitietoa, että voidaan päättää, mitä havainnoidaan. Esitietojen avulla voidaan laatia havainnointilomake, joka on selkeä ja helppo käyttää. Luokittelujen määrä ei saa olla liian suuri eikä liian pieni. (Anttila 2006:191.)

Systemaattinen havainnointi vaatii havainnoitavan tapahtuman tai tilanteen läpikäymistä ennen tutkimusaineiston keräämistä. Se edellyttää myös muistiinpanojen, tarkistuslistojen, luokittelun ja mitta-asteikon tarkkaa suunnittelua. Jäsennellyn havainnoinnin tekeminen edellyttää ongelman asettelua ja taustatietojen selvittelyä ennen itse havainnoimista. Mittarin ja luokittelujen tekeminen vaatii taas, että tutkittavasta asiasta on jo ennestään riittävästi tietoa. (Vilkkä 2006: 38-39.)

Porvoon esteettömyyskartoitusta suorittaessa pyrittiin käyttämään aineiston keruumenetelmänä systemaattista strukturoitua havainnointia. Havainnoinnin avulla saatiin välitöntä suoraa tietoa. Esteettömyyden kartoittaminen oli pääasiassa havainnointia ja arviointia, mutta myös mittaamista. Kartoituksen tekemisessä tiedot kerättiin kartoituslomakkeelle (liite 1), joka oli tämän opinnäytetyön mittari. Kartoituslomakkeen lisäksi kartoittajille oli annettu ohjeistus siitä, mitä Suomen rakentamismääräyskokoelmassa on sanottu rakentamisen vaatimuksista.

5.3.2 Kartoituslomake

Jotta saadaan luotettavaa tutkimustietoa, havaintojen keruulle täytyy tehdä suunnitelma. Etukäteen tulee miettiä, mitä asioita havainnoidaan, miten havainnoidaan ja mihin kiinnitetään erityistä huomiota. Havainnoinnille onkin eduksi, jos tutkijalla on hyvät esitiedot. Yleisin tapa systematisoida aineiston keruu on laatia taulukonomainen lista havainnoitavista asioista. Jokaiselle havainnoitavalle asialle tulisi myös jättää tyhjää tilaa, jotta asiasta voi kirjoittaa muistiin erilaisia yksityiskohtia. (Vähämäki & Paalamäki 2011: 105-106.)

Kartoituslomake laadittiin yhdessä ohjaavien opettajien kanssa. Sen laatimisessa käytettiin apuna Invalidiliiton julkaisemaa teosta Rakennetun ympäristön Esteettömyyskartoitus Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliiton julkaiseman esteettömyyskartoitusoppaan lomakkeet eivät suoraan olleet tarkoituksenmukaisia laajamittaisen yleiskuvan saamiseksi yhden kaupungin esteettömyyden tilasta. Oppaan lomakepohjia käytettiin apuna oman lomakkeen suunnittelussa.

Lomake koostui seitsemästä kohdasta, joissa tarkoituksena oli kartoittaa pihan ja sisäänkäynnin, opastuksen, aulan ja asiakaspalvelupisteen sekä wc-tilojen esteettömyys. Lomakkeessa oli myös kartoitettavana sisätilojen, hissien ja portaiden, autopaikkojen sekä otto-automaatin esteettömyys. Lomakkeessa oli vastaus vaihtoehtoina Ei, Kyllä sekä ei koske kohdetta kohdat. Kartoituslomakkeessa oli lisäksi avoimet kohdat, joihin sai kirjoittaa omia kommentteja.

Kartoituksen tarkoituksena ei ollut etsiä epäkohtia vaan huomioida myös hyvät asiat. Havainnoinnin apuvälineinä käytettiin metrimittaa. Rullamitta oli kartoittajan perustyökalu, jolla suoritettiin kaikki tarvittavat mittaukset, kuten tilan leveys ja syvyys. Kalusteiden tarkemmista ohjeista oli laadittu vielä listaus esteettömyyskartoituksen oppaassa. Ovien avaamisen raskautta testattiin oven aukaisua yhdellä kädellä.

Osassa paikoissa oli mahdollista havainnoinnin lisäksi käyttää haastattelua. Haastattelun etuna voidaan pitää sitä, että sillä voidaan selventää haluttuja vastauksia. Osassa paikoissa kartoittajilla oli mukanaan pyörätuoli, josta he itse havainnoivat ympäristöä. Näitä kohteita olivat pankit ja vakuutusyhtiöt sekä ravintolat ja hotelli. Uimahallissa ja torin ympäristön kartoituksessa oli mukana liikkumisesteinen pyörätuolissa istuva ihminen, joka osasi kertoa asioista, mihin piti kiinnittää huomiota.

Ympäristön ja rakennusten valaistusta havainnoitiin vain paljaalla silmällä. Valaistuksen mittaamiseen ei ollut mittareita. Ympäristön melua mitattiin pelkästään kuuntelemalla. Erillistä desibelimittaria ei ollut. Joka paikassa kysyttiin, oliko paikassa induktiosilmukkaa. Suuressa osassa kartoituspaikoista ei ollut tietoa, mikä induktiosilmukka on. Induktiosilmukka on äänensiirtojärjestelmä, jossa ääni siirretään sähkömagneettisen kentän välityksellä mikrofonista tai muusta äänilähteestä kuulolaitteeseen.

Hengityssairaita haittaaviin asioihin ei pystytty kiinnittämään huomiota riittävästi. Kartoituslomakkeessa oli vain muutama kysymys tältä alueelta. Tupakkapaikkaan sijaintiin kiinnitettiin huomiota, onko se ihan ulko-oven läheisyydessä ja onko tupakkapaikka erikseen merkitty. Lisäksi havainnoitiin aistinvaraisesti sisäilmaa. Sisäilmanmittareita ei ollut eikä huomiota kiinnitetty myöskään erilaisiin huonekasveihin, jotka voivat olla hyvinkin allergisoivia.

5.3.3 Kartoituksen toteutus

Lehdistötilaisuus esteettömyyskartoituksen alkamisesta pidettiin 19.4.2011 yhdessä vammaisneuvoston kanssa Porvoon Campuksella. Medialle oli etukäteen lähetetty lehdistötiedote, joka sisälsi yleistä informaatiota esteettömyyskartoituksesta. Paikalla oli toimittajat kolmesta eri lehdestä sekä paikallisradio. Lehtiartikkelit poikivat muutamia yleisönosastokirjoituksia.

Ensimmäinen kartoitus tehtiin 14.4.2011 ja viimeinen syyskuun 26. päivä 2011. Kohteita oli yhteensä 92, joista raportoitiin 88, koska osa kohteista on muuttanut tai muuttamassa. Jokaisesta tutkitusta kohteesta pyydettiin lupa kirjallisesti lupalomakkeella (liite 2) ennen kartoitusta. Lupalomake laadittiin yhteistyössä ohjaavien opettajien kanssa.

Pankkien, vakuutusyhtiöiden, ravintoloiden ja hotellin kartoituksessa oli mukana pyörätuoli, jonka avulla pystyttiin paremmin havainnoimaan esteettömyyttä. Uimahallin ja torin kartoittamisessa mukana oli liikkumisesteinen henkilö, joka käyttää pyörätuolia.

Kartoitusta oli tekemässä Laurea-ammattikorkeakoulusta 23 opiskelijaa, jotka jaettiin kahden tai kolmen hengen ryhmiin. Jokaisella ryhmällä oli 6 - 10 kohdetta kartoitettavana. Ryhmät ottivat yhteyttä tutkittaviin kohteisiin ja pyysivät kirjallisen luvan kartoitukselle. Jokaisesta kohteesta täytettiin oma esteettömyyskartoituslomake. Kaikki kohteet tutkittuaan ryhmät tekivät yhteenvedon kohteista.

6 Tulokset

Tässä opinnäytetyössä on esitetty pääkohdat kartoitetuista kohteista taulukkoina sekä tekstinä. Taulukoissa on käytetty merkkejä K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta. Porvoon vammaisneuvostolle annettavassa esteettömyyskartoitusraportissa on esitetty tulokset tekstimuotoisena.

6.1 Porvoon julkisten palveluiden esteettömyys

Julkisissa palveluissa on raportoitu virastot, terveystalvelut ja liikuntapaikat.

6.1.1 Virastot

Virastoista esteettömyyskartoitus tehtiin Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa, Porvoon kaupungintalolla, Kelan Porvoon toimipisteessä, Itä-Uudenmaan maistraatin Porvoon yksikössä, Porvoon poliisiasemalla, Uudenmaan verotoimiston Porvoon toimipisteessä sekä Itellassa. Sosiaalitoimisto ja Matkailuinfo kartoitettiin, mutta niitä ei ole raportoitu, koska ne ovat muuttaneet kartoituksen jälkeen.

Taulukko 1. Kartoitetut virastot

Virastot	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Itä-Uudenmaan Käräjäoikeus	E	K	K	K
Kaupungintalo	K	E	K	E
Kela	E	K	K	K
Maistraatti	E	K	K	K
Poliisi	E	K	K	K
Verotoimisto	E	K	E	x
Itella	K	K	K	K

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kaikki virastot sijaitsevat Porvoon keskustassa. Porvoon verotoimisto, poliisilaitos ja käräjäoikeus ovat samassa pihapiirissä. Lähistöllä on maksullisia autopaikkoja, muttei yhtään

esteetöntä autopaikkaa, paitsi Kaupungintalolla ja Itellassa. Melkein kaikista paikoista löytyy esteetön sisäänkäynti. Itellan pääsisäänkäynti ei ole esteetön, mutta esteetön sisäänkäynti sijaitsee talon takana. Kaupungintalon pääsisäänkäynti ei ole esteetön, mutta rakennuksen sivussa on toinen sisäänkäynti, josta liikkumisesteinen voi avustettuna päästä sisälle.

6.1.2 Terveyspalvelut

Terveyspalveluista esteettömyyskartoitus tehtiin Porvoon sairaalassa, Läntisellä terveysasemalla (vastaanotto, hammashoitola ja apuvälinelainaamo), Itäisellä terveysasemalla ja Rauhankadun neuvolatalossa ja Gammelbackan monitoimitalossa (neuvola ja hammashoitola).

Taulukko 2 Kartoitetut terveyspalvelut

Terveyspalvelut	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Gammelbackan neuvolat	E	K	E	x
Itäinen terv.as	K	K	K	K
Läntinen terv.as	E	K	E	x
Läntinen terv.as. apuvälinelainaamo	E	K	E	x
Näsin hammashoitola	E	K	E	x
Porvoon sairaala	K	K	E	x
Rauhankadun neuvola	E	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Terveyspalveluissa on esteettömyys otettu hyvin huomioon. Liikuntaesteisten autopaikkoja löytyy Itäiseltä terveysasemalta ja Porvoon sairaalasta, mutta ne ovat suositeltua kauempana sisäänkäynniltä. Läntisellä terveysasemalla ja Näsin hammashoitolalla on useita autopaikkoja heti sisäänkäynnin edessä, mutta esteettömiä autopaikkoja ei ole erikseen merkitty. Myöskään apuvälinelainaamon pihassa ei ole erikseen merkittyjä esteettömiä autopaikkoja.

Porvoon sairaalan piha-alue on tasainen ja kulkureitit ovat helppokulkuisia. Sisäänkäynnit ovat esteettömiä ja katettuja. Ulko-ovet ovat liukuovia, jotka avautuvat itsestään. Ovien edustat ovat tasaisia ja tilavia. Opasteet ovat helposti huomattavissa ja oikealla korkeudella. Käytävät ovat tilavia ja helppokulkuisia. Istuimia levähtämiseen löytyy riittävästi. Lattiamateriaali ei vaikeuta liikkumista. Valaistus on tasainen ja häikäisemätön. Hissit löytyvät helposti opasteiden avulla. Kutsupainike on sopivalla korkeudella sekä painikkeet hissien sisällä ovat sopivalla korkeudella. Hissien ovista kulkeminen on helppoa. Portaat ovat

helppokulkuisia ja tarpeeksi leveitä. Portaiden etureunassa ei ole kontrastiraitaa. Portaiden valaistus on tasainen ja häikäisemätön. Tupakointikiellot ovat sisäänkäyntien edessä.

6.1.3 Liikuntapaikat

Liikuntapaikoista esteettömyyskartoitus tehtiin Porvoon uimahallissa, Jäähallissa, Salibandyhalli Aurorassa, Kokonhallissa ja Urheiluhallissa. Suistohallin esteettömyyttä ei tutkittu, koska liikuntapaikkojen vastaava kertoi, että Suistohallin tiedetään olevan haasteellinen liikkumisesteiselle.

Taulukko 3. Kartoitetut liikuntapaikat

Liikuntapaikat	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Aurorahalli	K	E	E	K
Jäähalli	K	E	K	K
Kokonhalli	K	K	E	K
Uimahalli	K	E	E	x
Urheiluhalli	K	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kaikissa liikuntapaikoissa kulkureitit ovat helppokulkuisia ja tasaisia. Aurorahallissa, Jäähallissa ja Kokonhallissa on luiska sisäänkäynnillä. Aurorahallin, Jäähallin ja Uimahallin sisäänkäynnit eivät ole täysin esteettömiä, koska sisäänkäynnillä ulko-ovi on raskas avata tai ulko-oven edustalla ei ole riittävän suurta tasannetta. Esteetön WC löytyy kaikista kohteista.

6.1.4 Kirjastot

Porvoon kirjastoista esteettömyyskartoitus tehtiin pääkirjastossa sekä Gammelbackan ja Kevätkummun kirjastoissa.

Taulukko 4. Kartoitetut kirjastot

Kirjasto	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Gammelbacka	E	K	E	x
Kevätkumpu	K	K	E	x
Kaupungin kirjasto	K	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kaupungin kirjaston piha on tasainen ja helppokulkuinen ja istuimia levähtämiseen on. Sisäänkäynti on katettu. Ovet avautuvat automaattisesti. Opasteet ovat helposti huomattavissa ja sisätiloissa on riittävästi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa. Kirjaston

toisen kerroksen tiloihin pääsee sekä hissillä että portaita pitkin. Esteettömät autopaikat sijaitsevat lähellä sisäänkäyntiä loivassa mäessä.

Gammelbackan kirjastoon sisäänkäynti on esteetön. Sisätiloissa käytävät ovat pääasiallisesti tilavat. Kirjaston edessä on autopaikkoja. Lähin esteetön parkkipaikka sijaitsee Gammelbackan ostoskeskuksen sisäänkäynnin läheisyydessä, josta on matkaa kirjastolle noin 50 m.

Kevätkummun kirjaston sisäänkäynnissä on kynnyks ja ritilä, joka vaikeuttaa sisääntuloa. Kirjasto sijaitsee toisessa kerroksessa, jonne johtavat sekä portaat että hissi. Sisätiloissa liikkuminen on esteetöntä. Esteetön parkkipaikka löytyy.

6.2 Porvoon apteekkien esteettömyys

Porvoon apteekkeista kartoitettiin Uusi Apteekki, Kevätkummun ja Näsin apteekit. Myös Vanha Apteekki ja Vanhan Apteekin Gammelbackan sivuapteekki kartoitettiin, mutta niitä ei ole raportoitu, koska ne ovat muuttaneet tai muuttamassa.

Taulukko 5. Kartoitetut apteekit

Apteekit	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Kevätkumpu	K	E	E	x
Näsi	K	K	E	x
Uusi Apteekki	K	E	K	E

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kevätkummun apteekin sisäänkäynti on katettu. Sisäänkäynnin edessä on rappuralli (4 cm) ja oven kynnyks on 6 cm korkea, mikä vaikeuttaa pyörätuolilla liikkumista. Ovea ei saa yhdellä kädellä auki. Sisäänkäynnin valaistus on riittävä ja häikäisemätön

Näsin Apteekki sijaitsee kauppakeskuksen tiloissa ja sillä on yhteinen pysäköintialue kauppakeskuksen kanssa. Sisäänkäynti on esteetön. Apteekki on sisätiloiltaan pieni, joten apuvälineiden kanssa liikkuminen on hankalaa. Wc-tilat ovat yhteiset kauppakeskuksen kanssa.

Uusi Apteekki sijaitsee torin kulmassa teiden risteyksessä. Sisäänkäynti on suoraan jalkakäytävältä ja sisäänkäynnin edessä on 10 cm korkuinen porras, jolle ei sovi pyörätuolin kanssa, luiskaa ei ole. Lisäksi ulko-oven edessä on 5 cm korkuinen kynnyks. Esteetöntä sisäänkäyntiä ei ole. Tuulikaapin ovi avautuu automaattisesti. Sisätilat ovat hiukan ahtaat ja

kalusteet saattavat aiheuttaa törmäysvaaran. Opasteet ovat helposti havaittavissa ja sopivalla korkeudella. Parkkipaikat ovat kadunvarrella, myös esteettömät parkkipaikat.

6.3 Porvoon pankkien ja vakuutusyhtiöiden esteettömyys

Porvoon pankeista ja vakuutusyhtiöistä esteettömyyskartoitus tehtiin Aktiassa, Itä-Uudenmaan Op:ssa, Porvoon Op:ssa, Nordeassa, Sampo Pankissa, Tapiolassa, If:ssä ja Lähivakuutuksessa.

Taulukko 6. Kartoitetut pankit ja vakuutusyhtiöt

Pankit ja vakuutusyhtiöt	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Aktia	E	K	K	K
Itä-Uudenmaan OP	E	K	K	K
Nordea	E	K	E	x
Porvoon OP	E	K	K	K
Sampo Pankki	E	K	E	K
Tapiola	E	K	K	K
If	E	E	K	E
Lähivakuutus	E	E	K	E

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kaikki tutkitut pankit ja vakuutusyhtiöt sijaitsevat Porvoon ydinkeskustassa käyttäen kadunvarsipaikoitusta, joten esteettömiä autopaikkoja ei tutkittu. Kaikkiin muihin pankkeihin ja vakuutusyhtiöihin on esteetön sisäänpääsy, paitsi If:iin ja Lähivakuutukseen, joiden sisäänkäynneissä on porras eikä luiskaa. Sisätilat ovat kaikissa kohteissa riittävän tilavat apuvälinein liikkuville. Kaikissa paikoissa ollaan valmiit auttamaan ja tarvittaessa asiakaspalvelija siirtyy palvelemaan esteettömälle tiskille. Kaikissa pankeissa ja vakuutusyhtiöissä on taustahälyä, mikä vaikeuttaa kuulovammaisen asiointia. Liikenteen melu kantautuu sisälle. Monet pankkialit ovat isoja tiloja, joissa on useita asiakaspalvelupisteitä. Induktiosilmukkaa ei ole yhdessäkään paikassa.

6.4 Porvoon ravintoloiden ja hotellien esteettömyys

Porvoon ravintoloista esteettömyyskartoitus tehtiin Amarillossa, Kahvila Hanna-Mariassa, Laamannissa, Timbaalissa ja Seireenissä.

Taulukko 7. Kartoitetut ravintolat ja hotelli

Ravintolat ja Hotelli	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Amarillo	K	E	K	K
Kahvila Hanna-Maria	E	E	K	K
Wanha Laamanni	E	E	K	K
Timbaali	E	E	K	K
Seireeni	E	K	E	x
Sparre	K	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Osaan kartoitetuista ravintoloista on esteetön sisäänkäynti ja osaan pääsee siirrettävien luiskien avulla Vanhassa kaupungissa sijaitsevat ravintolat ovat hyvin haasteellisia liikkumisesteisille jo Vanhan kaupungin luonteesta johtuen. Pääasiassa ravintoloiden sisätilat ovat riittävän tilavat apuvälineiden kanssa liikkuvalla. Hotelli Sparressa on esteetön hotellihuone sekä yleisissä tiloissa on esteetön sauna, kabinettitilat ja aamiaishuone.

Porvoossa on useita ravintoloita ja hotelleja. Jokirannassa sijaitsevat ravintolat olivat esteettömyyskartoitusta tehtäessä suljettuina. Rosso ja Sevilla kieltäytyivät kartoituksesta, koska tiedossa oli muutto toisiin tiloihin. Hotelleista esteettömyyskartoitus tehtiin Hotelli Sparressa. Hotelli Seurahovi sekä Haikon kartano eivät halunneet osallistua esteettömyyskartoitukseen.

6.5 Porvoon kirkkojen ja museoiden esteettömyys

Porvoon kirkollisista palveluista esteettömyyskartoitus tehtiin Tuomiokirkossa, Pikkukirkossa, Gammelbackan seurakuntakeskuksessa, Näsinmäen siunauskappelissa, Suomalaisessa ja Ruotsalaisessa seurakuntakodissa, Sillanmäen tuvassa ja Ortodoksikirkossa. Porvoon museoista esteettömyyskartoitus tehtiin Nukke- ja lelumuseossa, Porvoon museossa, Holmin talossa ja Vanhassa raatihuoneessa.

Taulukko 8. Kartoitetut kirkot ja museot

Kirkot ja museot	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Gammelbacka srk-keskus	K	K	E	x
Näsinmäen siunauskappeli	K	E	K	K
Ortodoksikirkko	E	E	E	X
Pikkukirkko	K	E	K	K
Tuomiokirkko	K	E	E	X
Ruotsalainen srk.koti	E	E	K	K
Sillanmäentupa	E	E	K	K
Suomalainen srk.koti	E	E	K	K
Nukke- ja lelumuseo	E	E	K	E
Porvoon museo	K	E	K	E
Holmin talo	K	E	K	E
Vanha Raatihuone	K	E	K	K

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Tuomiokirkko ja Pikkukirkko sijaitsevat Vanhassa kaupungissa, jossa piha-alue on mukulakiveystä. Tuomiokirkon ulko-ovi on raskas avata. Sisätilat ovat riittävän tilavat ja helppokulkuiset. Pikkukirkon ulko-ovi on myös raskas avata. Sisätiloissa käytävät ovat riittävän leveitä, mutta kynnykset hankaloittavat liikkumista. Esteettömiä autopaikkoja on riittävästi, mutta ne ovat hieman liian kaukana.

Porvoon museo sijaitsee vanhassa kaupungissa Holmin talossa ja vanhassa Raatihuoneessa. Piha ja sisäänkäynnit ovat molempiin kohteisiin hankalat ja vaikeakulkuiset mukulakivetyksestä ja rappusista johtuen.

6.6 Porvoon lähiöiden yritysten esteettömyys

Porvoon lähiöistä kartoitettiin Gammelbacka, Näsi, Kevätkumpu, Tarmola ja Huhtinen.

6.6.1 Gammelbacka

Gammelbackassa esteettömyyskartoitus tehtiin ostoskeskuksessa ja monitoimitalossa.

Taulukko 9. Gammelbackan kartoitetut kohteet

Gammelbackan yrityksiä	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Monitoimitalo	E	K	E	x
Ullan Salonki	K	K	E	x
Perhepaikka Famili	E	K	E	x
Porvoon huoltomiehet	K	K	E	x
Ravintola Saluuna	K	K	K	K
R-kioski	K	K	E	x
Valintatalo	K	K	E	x
Vanha Kettu	K	E	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Gammelbackan ostoskeskuksen ulkoalue on epätasainen ja muhkurainen. Pääsisäänkäynnille on hieman nousua. Esteettömiä autopaikkoja on, mutta ne ovat noin 25 metrin päässä epätasaisella asfaltilla. Toisen sisäänkäynnin läheisyydessä on esteettömän autopaikan osoittava kyltti, mutta autopaikkaa ei ole merkitty asfalttiin. Kyltiltä matkaa sisäänkäynnille on noin 25 metriä. Monitoimitalon piha on helppokulkuinen, pääovelle on hyvin loiva ylämäki. Esteettömiä autopaikkoja monitoimitalon paikoitusalueella ei ole.

6.6.2 Näsin kauppakeskus

Taulukko 10. Näsin kauppakeskuksen kartoitetut kohteet

Näsin yrityksiä	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Mini Hesburger	K	K	E	x
Alko Näsi	K	K	E	x
S-Garden Näsi	K	K	E	x
S-Market Näsi	K	K	E	x
Otto-automaatti	K	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Näsin kauppakeskus sijaitsee yhdessä kerroksessa katutasossa ja kukkakauppaa lukuun ottamatta kaikki liikkeet ovat samassa rakennuksessa. Yleisesti ottaen kauppakeskuksen sisällä on liikuntarajoitteisen helppo liikkua. Käytävät ovat leveitä eikä käytävillä ole liikkumista haittaavia esteitä. Pysäköintialue on myös yhteinen kaikille liikkeille. Itse kauppakeskuksen edessä on riittävästi esteettömiä autopaikkoja. Kauppakeskuksessa on yksi yhteinen wc-tila kaikille liikkeille.

6.6.3 Kevätkumpu

Kevätkummussa esteettömyyskartoitus tehtiin ostoskeskuksen liikkeisiin.

Taulukko 11. Kevätkummun kartoitetut kohteet

Kevätkummun yrityksiä	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Cecilia Center	K	E	E	x
Drini-pizzeria	K	E	E	x
Otto-automaatti	K	K	E	x
Porvoon kukkia ja sidontaa	K	E	E	x
Ravintola Axel	K	E	E	x
S-Market	K	K	E	K
Valintatalo	K	K	E	K

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Kevätkummun ostoskeskuksessa ei ole yhteisiä tiloja vaan sisäänkäynnit ovat suoraan jalkakäytävältä. Osaan liikkeisiin on korkea kynnyks, joka hankaloittaa sisäänkäyntiä. Autopaikat ovat yhteiset kaikille alueen liikkeille, esteettömiä autopaikkoja on kolme. Etupihan pysäköintialueelta liikkeisiin siirtymistä hankaloittaa korkea katukivetys.

6.6.4 Tarmola ja Huhtinen

Tarmolassa esteettömyyskartoitus tehtiin Brunbergin tehtaanmyymälässä, Lidlissä, Robinhoodissa, Mikrokulmassa, K-Marketissa ja Tarmolan Alkossa. Huhtisissa esteettömyyskartoitus tehtiin M-Marketissa ja Ravintola Playerissa.

Taulukko 12. Tarmolan ja Huhtisen kartoitetut kohteet

Tarmola ja Huhtinen	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
Alko	K	K	E	x
Brunberg	E	K	K	K
M-Market	K	K	E	x
K-Market	K	K	E	x
Lidl	K	K	E	x
Mikrokulma	K	K	E	x
Ravintola Player	K	E	K	E
Robinhood	K	K	E	x

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

Tarmolan ja Huhtisen kartoitetuissa kohteissa yhtä lukuun ottamatta on esteettömät sisäänkäynnit. K-Marketissa ja Mikrokulmassa on mahdollisuus lainata pyörätuolia. Esteettömiä autopaikkoja on riittävästi.

6.7 Porvoon muiden kartoitettujen yritysten ja palveluiden sekä torin esteettömyys

Esteettömyyskartoitusta tehdessä tutkittiin kohteita, jotka eivät menneet edellä mainittujen luokitusten alle. Näitä olivat Kulttuuritalo Grand, City-Akuutti ja Kuntofunktio ja tori. Porvoon Lääkärikeskus kartoitettiin myös, mutta sitä ei raportoida, koska Lääkärikeskus on muuttamassa.

Taulukko 13. Muut kartoitetut yritykset

Muita yrityksiä	Esteetön autopaikka	Esteetön sisäänkäynti	Portaat sisäänkäynnille	Luiska
City-Akuutti	E	E	E	x
Kuntofunktio	E	K	E	x
Kulttuuritalo Grand	E	E	K	E

K = kyllä, E = ei ja x = ei koske tätä kohdetta

City-akuutin sisäänkäynti ja piha eivät ole helppokulkuisia. Portaissa ja hississä liikkuminen on vaikeaa apuvälineitä käyttävälle.

Kuntofunktion piha ja sisäänkäynti on helppokulkuinen. Esteettömiä autopaikkoja ei ole.

Kulttuuritalo Grandin sisäänkäynnille on neljä rappusta eikä luiskaa ole. Ulko-ovi aukeaa automaattisesti ja siitä on helppo kulkea. Alakertaan johtaa portaat sekä pyörätuolihissi.

Pyörätuolilla on helppo liikkua torilla, mutta toria ympäröivillä jalkakäytävillä paikoitellen vaikeaa. Toria ympäröivien teiden ylittäminen on useassa kohdassa haasteellista apuvälineiden kanssa liikkuvalla.

7 Vammaisneuvoston palaute Esteettömyyskartoituksen tuloksista

On hyvä kerätä palautetta tavoitteiden saavuttamisesta kohderyhmältä. Saatu palaute on oman arvion tukea ja näin arviointi ei jää liian subjektiiviseksi. Palautteessa on hyvä pyytää kommentteja työn käytettävyydestä ja toimivuudesta sekä sen visuaalisesta ilmeestä ja luotettavuudesta. Tuotoksen tulee olla jollakin tavalla merkittävä kohderyhmälle. Toinen tärkeä arvioinnin kohde on työn toteutustapa, johon kuuluu aineiston kerääminen. On hyvä

pyytää kommentteja myös siitä, kuinka luotettavaa ja pätevää tieto on. Kolmas tärkeä asia, josta voi pyytää palautetta kohderyhmältä, on raportoinnin kieliasun ymmärrettävyys. (Airaksinen & Vilkkä 2003: 157-159.)

Vammaisneuvostoa pyydettiin arvioimaan tulososio arviointilomakkeen (liite 3) avulla. Arviointia varten tehtiin lomake, jossa kysyttiin raportin ulkoasusta ja kieliasusta, raportin sisällöstä sekä raportin käytettävyydestä. Kysymyksiin oli 4-portainen vastausasteikko, jossa oli vastausvaihtoehdot täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Lisäksi jokaisen kokonaisuuden jälkeen oli kysytty, mitä muuta haluaisit asiasta sanoa. Vammaisneuvostossa useat henkilöt antoivat palautetta tulososiosta, jonka jälkeen vammaisneuvosto koosti palautteesta yhteenvedon. Vammaisneuvostolta saatu palaute oli pääasiassa hyvää sisältäen myös hyviä huomautuksia ja parannusehdotuksia kartoitukseen.

7.1 Tulosten ulko- ja kieliasu

Vammaisneuvosto toivoi, että otsikot ja väliotsikot erottuisivat paremmin tekstistä ja tämä asia korjattiin. Vammaisneuvosto otti kantaa nimeen, joka oli Esteettömyyskartoitusraportti, ja se muutettiin Esteettömyyskartoitus Porvoosta Tulokset.

7.2 Tulosten sisältö

Vammaisneuvoston palautteen mukaan tietojen luotettavuus on vaikea arvioida, koska asiat ovat kartoitusraportissa kartoitushetken tietojen mukaan ja kartoituksen julkistamisen aikaan tilanne voi olla toinen. Vammaisneuvosto olisi halunnut, että kartoituksessa olisi voitu ottaa huomioon paremmin myös hengityssairaat. Samoin Vammaisneuvosto olisi halunnut, että kartoituksessa olisi pystytty laajemmin kartoittamaan ydinkeskustan alueita ja siellä olevia esteettömiä autopaikkoja, mutta Vammaisneuvosto ymmärsi myös, ettei kartoitusta voinut enempää laajentaa.

7.3 Tulosten käytettävyys

Vammaisneuvoston arvion mukaan kartoitus on helppokäyttöinen. Tuloksissa oli esteettömän WC:n kohdalla ”Ei koske tätä kohdetta”, jos tiloissa ei ollut WC:tä. Tämä muutettiin Vammaisneuvoston toivomuksesta ”Esteetöntä WC:tä ei ole”. Hissien ja portaiden kohdalla ei kuitenkaan muutettu käytäntöä, vaikka Vammaisneuvosto oli esittänyt, että voisi kirjoittaa ”Kohde on yksikerroksinen, eikä hissiä ja portaita ole”. Kaikista paikoista ei tiedetä, onko tiloissa useita kerroksia, vaikka asiointi olisikin pääsääntöisesti yhdessä kerroksessa. Hissien ja portaiden kohdalle jäi siis ”Ei koske tätä kohdetta”, jos asiointi oli yhdessä kerroksessa.

8 Pohdinta

Oman opinnäytetyön arviointi on osa oppimisprosessia ja arviointi tulisi tehdä kriittisellä asenteella. Ensimmäiseksi tulisi arvioida työn ideaa, johon luetaan myös aihepiirin, idean tai ongelman kuvaus, asetetut tavoitteet, teoreettinen viitekehys ja tietoperusta sekä kohderyhmä. Nämä asiat tulisi näkyä opinnäytetyön raportti osuudessa selkeästi ja ymmärrettävästi niin, että lukija saa heti selville, mitä lähdettiin tekemään. Tavoitteiden saavuttaminen on tärkein toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä voi tulla vastaan asioita, joita ei voitu toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Näitä asioita on myös hyvä pohtia prosessin aikana, miksi näin kävi ja miten tavoitteita muutettiin. (Vilka & Airaksinen 2003:154-155.)

8.1 Tulosten tarkastelu

Tämän opinnäytetyön tutkittavasta aiheesta on tullut pyyntö Porvoon kaupungin vammaisneuvostolta. Aihe oli hyvä ja ajankohtainen, koska esteettömyys koskettaa lähes jokaista ihmistä jossakin elämän vaiheessa. Esteettömyyttä vaaditaan lainsäädännöllisin keinoin ja erilaisin asetuksin, kuten Rakennetun ympäristön esteettömyys, käytettävyys ja palveluiden saatavuus kappaleesta käy ilmi.

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää Porvoon palveluiden esteettömyyttä. Kartoitettavista kohteista oli tarkoitus koota raportti, jossa käy ilmi kohteiden esteettömyys. Ensimmäinen kokoontuminen vammaisneuvoston kanssa oli maaliskuussa 2011, jolloin valittiin kartoitettavat kohteet. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kartoitettavia kohteita oli enemmän kuin mitä lopulta kartoitettiin. Kartoitettavia kohteita jouduttiin rajaamaan pois, ettei opinnäytetyö paisuisi ja laajenisi liikaa. Nykyisessäkin muodossa opinnäytetyö on laaja kokonaisuus.

Kartoituksen perusteella voidaan todeta, että suurimpaan osaan kartoitetuista julkisista palveluista kuten virastoihin, terveyspalveluihin, liikuntapalveluihin ja kirjastoihin pääsee myös liikkumisesteinen. Porvoon virastoihin on pääsääntöisesti esteetön sisäänkäynti. Terveyspalveluissa sisäänkäyntien ja sisätilojen esteettömyys on otettu hyvin huomioon. Lähes kaikissa liikuntapaikoissa on esteetön sisäänkäynti. Porvoon kirjastoihin on esteetön sisäänkäynti.

Peruspalvelut ovat hyvinvointipalveluja, joiden tulee olla perustuslain mukaan kaikkien saatavilla. Julkisten palveluiden lisäksi katsomme peruspalveluihin kuuluvan pankit,

vakuutusyhtiöt, apteekit ja lähiöiden yritykset. Kartoituksessa tuli ilmi, että kaikkiin pankkeihin ja suurimpaan osaan vakuutusyhtiöistä on esteetön sisäänkäynti. Pankkien ja vaakuutusyhtiöiden läheisyydessä olevia esteettömiä autopaikkoja ei tutkittu. Kartoitetuista apteekeista yhteen on esteetön sisäänpääsy ja muissa apteekeissa pyörätuolilla liikkuja tarvitsee sisään pääsystä apua. Kaikissa apteekeissa kalusteet aiheuttavat törmäysvaaraa.

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että jokainen meistä voi osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti ja omana itsenään ja yhdenvertaisesti muiden kanssa (Yhdenvertaisuuslaki 2004, 4§). Induktiosilmukan puute heikentää kuulovammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden toteutumista, koska Porvoon peruspalveluista ainoastaan kaupunginkirjastossa ja kaupungintalon valtuustosalissa on induktiosilmukka.

Invalidiliiton mukaan esteettömyys tarkoittaa kaikkien ihmisten mahdollisuutta osallistua sujuvasti työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. (Invalidiliitto 2010.) Porvoon vanha kaupunki tuo omat haasteensa museoiden ja kirkkojen vierailijoille. Kirkot ja museot eivät täytä esteettömyydelle asetettuja vaatimuksia. Vanhassa kaupungissa sijaitsevat kirkot ja museot ovat historiallisia rakennuksia, joissa on vaikea huomioida esteettömyyttä. Tutkittu hotelli oli esteetön. Vanhan kaupungin ravintoloihin sisäänpääsy on pyritty mahdollistamaan siirrettävien luiskien avulla. Useimmissa ravintoloissa sisätilat ovat tarpeeksi tilavat apuvälineiden kanssa liikkumiseen.

Esteettömyys lisää ihmisten yhdenvertaisuutta, itsemääräämisoikeutta, omatoimisuutta ja valinnan mahdollisuutta. Esteetön ympäristö myös vähentää ulkopuolisen tuen tarvetta ja onnettomuus- ja tapaturmariskiä sekä mahdollistaa sosiaalista vuorovaikutusta ja pidempään kotona asumista. (Kaukola 2008.) Lähipalvelut ovat monelle välttämättömiä, joten siksi kartoitettiin myös lähiöiden palveluita.

Gammelbackan ostoskeskuksen sisätilat ovat esteettömät. Esteettömiä autopaikkoja on, mutta ne ovat liian kaukana sisäänkäynneistä. Näsin kauppakeskukseen on esteetön sisäänkäynti ja sisätiloissa liikkuminen on helppoa. Esteettömiä autopaikkoja on riittävästi. Kevätkummun ostoskeskuksessa liikkeisiin sisäänkäynnit ovat suoraan jalkakäytävältä. Osaan liikkeisiin on korkea kynnyks, joka hankaloittaa sisäänpääsyä. Tarmolan ja Huhtisen kartoitettuihin kohteisiin on esteetön sisäänkäynti yhtä lukuun ottamatta. Alueen kartoitetuissa kaupoissa on helppo liikkua sisätiloissa.

Porvoon kaupunki on historiallinen kaupunki, jossa vanha ja uusi kohtaavat. Esteettömyyden kannalta vanha kaupunginosa on hyvin haasteellinen, kun taas uudisrakentamisessa on esteettömyys huomioitu. Porvoossa on havaittavissa esteettömyyden huomioiminen eri vuosisatojen ja kymmenten välillä. Historiallisessa Porvoon Vanhassa Kaupunginosassa

esteettömyys on tämän päivän mittapuun mukaan jäänyt vähälle huomiolle, kun taas uudemmissa lähiöissä ja kaupungin keskustassa on esteettömyys otettu huomioon aina paremmin ja paremmin vastaamaan tämän päivän vaatimuksia.

8.2 Luotettavuus

Tutkimuksen eettiseen uskottavuuteen vaikuttaa tutkimuksen luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuudesta huolehditaan niin, että pyritään poistamaan kaikki huolimattomuudesta, vääristä tulkinnoista ja heikoista mittaustuloksista johtuvat virheet ja heikkoudet. Tutkimusstrategia täytyy valita niin, ettei se ole ristiriidassa tutkittavan ilmiön kanssa. (Anttila 2006: 506.)

Tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Siksi kaikissa tutkimuksissa tulisi arvioida tulosten luotettavuutta. Luotettavuuden arvioimisessa voidaan tarkastella käsitteitä reliabiliteetti eli pätevyys ja validiteetti eli luotettavuus. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta ja kykyä antaa ei sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimus on luotettava ja tarkka, kun tutkimus voidaan uusina ja eri tutkijat saavat täsmälleen saman tuloksen käyttäessään samaa mittaria. Tutkimuksen validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa oli tarkoitus mitata eli miten hyvin tutkijat ovat pystyneet ottamaan teorian tiedon mukaan lomakkeeseen eli mittariin. (Hirsijärvi ym. 2009: 231 -233.)

Validius huomioitiin opinnäytetyössä niin, että kaikilla kartoitusta tehneillä oli käytössään sama lomake. Kartoituslomakkeen kysymykset käsittelivät hyvin esteettömyyttä, mitä haluttiin kartoittaa. Reliaabelius toteutuu, koska kartoitus on toistettavissa saman kartoituslomaketta käyttäen ja voidaan otaksua, että tulos olisi silloin samanlainen tai ainakin samansuuntainen. Tulosten luotettavuutta lisää epäselvien tapausten selvittäminen uusinta kartoituksilla raportin kokoamisen ja kirjoittamisen aikaan.

Ennen esteettömyyskartoitusraportin julkaisemista jokaiseen paikkaan lähetettiin heitä koskeva osuus raportista ja pyydettiin palautetta siitä. Muutamasta paikasta saatiin palautetta ja tarkennuspyyntöjä ja raporttiin tehtiin tarvittavat korjaukset. Kun jokainen paikka on saanut itse lukea ja arvioida raportti osuutensa, lisää se tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

Luotettavuutta heikentää se, että raportissa olevat tiedot ovat kartoitushetken tietoja. Osa asioista on voinut jo muuttua Esteettömyyskartoitusraportin julkaisuhetkellä. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää se, että havainnointia on ollut tekemässä 23 henkilöä. Tutkija kokee aina asioita omalla tavallaan, joka saattaa poiketa toisten kokemuksista ja käsityksistä

(Anttila 2006: 193). Kartoittajilla ei ollut käytettävissä mittareita metrimittaa luukuun ottamatta. Ovien raskautta mitattiin omilla käsivoimilla, valaistus ja ilmanlaatu olivat jokaisen kartoittajan henkilökohtaisia havaintoja. Kartoituslomakkeessa oli myös kysymyksiä, joihin jokainen havainnoija vastasi omien aistihavaintojen mukaan. Nämä havainnot eivät välttämättä ole ihan yhdenvertaisia.

8.3 Eettiset kysymykset

Tutkimusetiikka voidaan määritellä ammattietiikaksi, johon kuuluvat eettiset periaatteet, normit, arvot ja hyveet, joita tutkijan tulisi noudattaa. Tutkimusetiikan normit voidaan jakaa ammattietiikan näkökulmasta kolmeen pääryhmään: totuuden etsimiseen ja tiedon luotettavuuden normeihin, tutkittavien ihmisarvoa korostaviin normeihin ja tutkijoiden keskinäisiä suhteita sisältäviin normeihin. Totuuden etsimistä ja tiedon luotettavuutta sisältävät normit ohjaavat tutkijoita käyttämään oikeita tutkimusmenetelmiä ja esittämään luotettavaa tutkimustietoa ja tuloksia. Tutkittavien ihmisarvoa korostavat normit ohjaavat tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen ja tutkimuksesta aiheutuvien vahinkojen välttämiseen. Tutkijoiden keskinäisiä suhteita sisältävät normit ohjaavat toisten tutkijoiden huomioonottamiseen ja kunnioittamiseen. (Kuula 2006: 23-24.)

Eettisesti hyvä tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä ja tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Eettiset toimintatavat korostavat rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja etsimisessä sekä tulosten arvioimisessa. Tuloksien julkaisemisessa täytyy myös noudattaa tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta. Toisten tutkijoiden työt ja saavutukset tulee ottaa huomioon kunnioittavasti ja antaa niille arvoa omassa tutkimuksessa ja tulosten julkaisemisessa. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja raportoida tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaiheen valinta on jo itsessään eettinen ratkaisu. Siinä mietitään kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja mikä on sen yhteiskunnallinen merkitys. (Hirsjärvi ym. 2009: 23-25.)

Opinnäytetyön aiheeksi valittiin Esteettömyys kartoitus Porvoossa, josta oli tullut pyyntö Porvoon vammaisneuvostolta. Aihe katsottiin tärkeäksi ja ajankohtaiseksi, koska esteettömyys koskettaa lähes kaikkia ihmisiä jossakin elämän vaiheessa. Tutkimusten mukaan myös vanhusten määrä lisääntyy koko ajan ja vanhuudessa ihmisen toimintakyky heikkenee ja esteettömät ratkaisut tulevat tärkeiksi.

Eettisyys otettiin opinnäytetyötä tehdessä huomioon alusta asti. Jo ennen kartoitusten alkamista pidettiin lehdistötilaisuus, jossa kerrottiin esteettömyyskartoituksen tekemisestä. Asiasta kirjoitettiin 20.4.2011 Porvoossa ilmestyvissä Uusimaa ja Vartti -lehdissä. Näin yritykset pystyivät lukemaan esteettömyyskartoituksesta etukäteen. Mennessään

kartoittamaan kohteita opiskelijat esittelivät kohteliaasti itsensä ja kertoivat mistä olivat ja mitä haluaisivat havainnoida. Ennen esteettömyyskartoitusten tekemistä jokaisessa kohteessa kysyttiin kartoittamiselle kirjallinen lupa. Tehtäessä tutkimusta jostakin laitoksesta, on lupa kysyttävä organisaation johdolta. Joissakin tapauksissa on lupa hyvä saada kirjallisesti. (Anttila 2006: 506.) Jokaisessa paikassa myös kerrottiin, että tuloksista on tarkoitus koostaa kirjallinen esteettömyyskartoitus. Lupalomake oli laadittu yhdessä ohjaavien opettajien kanssa. Muutamassa paikassa lupaa esteettömyyskartoitukselle ei annettu. Silloin kartoittajat kiittivät kohteliaasti ja jättivät asian siihen. Kartoituksesta oli mahdollisuus kieltäytyä, eikä asiaa tarvinnut sen kummemmin selitellä.

Esteettömyyskartoituksen eettisyyttä lisäsi se, että jokaisessa kartoitettavassa paikassa tiedettiin, mitä kartoittajat tekivät ja heillä oli lupa esteettömyyskartoituksen tekemiseen. Opinnäytetyö kohdistui rakennettuun ympäristöön, eikä ihmisiin, joten emme loukanneet kenenkään yksityisyyttä. Lisäksi jokaiseen paikkaan lähetettiin kartoituksen tulokset ja heillä oli mahdollisuus kommentoida tuloksia ja esittää muutoksia ja korjauksia niihin. Kartoituslomakkeisiin kirjattuja tietoja ja havainnointeja ei käytetä muihin tutkimuksiin, vaan kartoituslomakkeet hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

8.4 Kehittämisehdotukset

Kartoituksessa kävi ilmi, että kaikista heikoimmin oli huomioitu kuulovammaiset ihmiset. Vain kolmesta paikasta löytyi induktiosilmukka. On olemassa salkkumallisia induktiosilmukkalaitteita, joiden hinnat lähtevät muutamasta sadasta eurosta ylöspäin. Ehdotus onkin, että kaikki peruspalveluiden tuottajat hankkisivat induktiosilmukan, että myös kuulovammaiset olisivat tasavertaisia muiden kanssa. Näkövammaisten asiointia ja palveluiden käyttöä voitaisiin parantaa lisäämällä kontrastiraitoja lattioihin ja portaisiin sekä lisäämällä opasteiden selkeyttä.

Heti opinnäytetyön alussa huomattiin, että paljon tutkittavaa jää tämän kartoituksen ulkopuolelle. Porvoon keskustassa oli kartoitusta tehdessä suuria remontteja, joten keskustan alueen liikkeet jäivät pääosin kartoittamatta. Katuosuuksien ja kevyenliikenteen väylien ja puistojen esteettömyys olisi mielenkiintoinen tutkimisen kohde. Kartoituksessa jäi selvittämättä myös koulujen, päiväkotien ja kansalaisopistojen tilojen esteettömyys. Näitä tiloja käyttää moni ihminen ja esteettömyyskartoituksen tekeminen niissä olisi tärkeää. Koska Porvoon vanha kaupunki on vilkas turistikohde, voisi vanhan Porvoon alueen esteettömyyttä tutkittaessa tehdä yhteistyötä matkaoppaiden kanssa. Projektin aikana nousi esille idea esteettömien turistikerrosten järjestämisestä.

Esteettömyyskartoitusta tehtäessä on esteettömyyttä tuotu tunnetuksi Porvoon kaupungin alueella. Tämä opinnäytetyö osaltaan antaa tietoa esteettömyydestä ja sen tärkeydestä jokaisen elämässä. Toiveena olisi, että palvelujen tarjoajat kiinnittäisivät entistä enemmän huomiota esteettömyyteen.

Lähteet

- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen. Akatiimi Oy, 2006.
- Bäckmand, H. 2010. Hyvä hengitysterveys, Opas hengityssairauksien ehkäisyyn ja hoitoon. THL, opas 12. Helsinki 2010. Viitattu 4.5.2012. www.thl.fi
- Helin & Viinikainen, 2002:8 Tiehallinto
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Invalidiiliitto ry, 2010. Tietoa rakennetun ympäristön ja liikkumisen esteettömyydestä. Viitattu 6.3.2012. <http://www.esteeton.fi>
- Invalidiiliitto, 2009. Rakennetun ympäristön esteettömyyskarttoitus, Opas karttoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Toim. Ruskovaara, A. Invalidiiliitto ry / ESKEH-projekti. Invalidiiliiton julkaisuja 0.38., 2009
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. WSOYpro Oy 2009.
- Kaukola, J. 2008. Esteettömyysverkoston seminaari Tampereella 14.2.2008. Seminaarimateriaali Jukka Kaukola vammais- ja esteettömyysasiamies. Tampereen kaupunki.
- Kempainen, E. 2008. Kohti esteetöntä yhteiskuntaa, Yhteiskuntapolitiikan normatiiviset keinot esteettömyyden edistämiseksi, Stakes, raportteja 33/2008. Viitattu 19.3.2012. <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R33-2008-VERKKO.pdf>
- Kohijoki, A-M., 2010. Päivittäistavarakaupan palvelujen saavutettavuus liikuntavammaisten kuluttajien näkökulmasta. Turun kauppakorkeakoulu, Sarja KR-2:2010. Pdf-tiedosto. Viitattu 19.3.2012. http://info.tse.fi/julkaisut/kr/Kre2_2010.pdf
- Kuula, A., 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuuloliitto ry. Huonokuuloisuus, Huonokuuloisuus yleistyy. Viitattu 6.3.2012. <http://www.kuuloliitto.fi>
- Leivo, H., Petäkoski-Hult, T. & Kallanranta, T. 2008. Ympäristönhallinta, yhdyskuntasuunnittelu ja telematiikka. Kirjassa Kuntoutus. toim. Rissanen, P., Kallanranta, T. & Suikkanen, A. Duodecim 2008.
- Liikuntalaki 18.12.1998/1054, 1§
- LVM Liikenne- ja viestintäministeriö, 2003. Kohti esteetöntä liikkumista. Liikenne- ja viestintäministeriön esteettömyysstrategia, ohjelmia ja strategioita 2/2003. <http://www.transportal.fi/Hankkeet/elsa/strategia/pdf/esteettomyysstrategia.pdf>
- Maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895, 53§
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, 1§ ja 117§
- MTV3, 2012. Kuntaministeri turvaksi myös pankki- ja kauppapalvelut. Hallinto- ja kuntaministeri Henna Virkkusen haastattelu liittyen kuntauudistukseen. MTV3:n Kymmenen Uutiset, 21.2.2012. Viitattu 2.4.2012. www.katsomo.fi
- Näkövammaisten keskusliitto ry. Tietoa näkövammaisuudesta, Näkövammaisuuden määrittely. Viitattu 6.3.2012. <http://www.nkl.fi>

Pihkala M. Erilaisuuden hyväksyminen luo esteettömyyttä. Kaupasta kaikille, kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 5. toim. Kostinen K., Lammi M. ja Raijas A. 2009

Sorvali, A. 2012, Porvoo-info. viitattu 4.5.2012. www.porvoo.fi

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestöennuste [verkkajulkaisu].
ISSN=1798-5137. 2009, Väestö ikäryhmittäin koko maa 1900 - 2060 (vuodet 2010-2060: ennuste) . Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 19.3.2012].
Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vaenn/2009/vaenn_2009_2009-09-30_tau_001_fi.html.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 6§

Suomen rakentamismääräyskokoelma 2005, F1, Esteetön rakennus, määräys 3.2.3

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21, 4§.

Vammaispalvelulaki 3.4.1987/380, 12§

Vilka, H., 2006. Tutki ja havainnoi. Gummerus kirjapaino oy, 2006
Vilka H. & Airaksinen T., Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2003
VM, 2001. Peruspalvelut 2000-työryhmämuistio. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita. Nro 25/2001.pdf-tiedosto. Viitattu 2.4.2012. www.vm.fi,

Vähämäki, M. & Paalamäki, A. 2011. Havainnointi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Kirjasta Menetelmäviidakon raivaajat-perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Toim. Puusa, A. & Juuti, P. Hansaprint, 2011

Peisala, T. 2012. Matkailijan Porvoo, Vanha Porvoo. Viitattu 7.7.2012.
<http://matkailu.porvoo.fi/index.php?mid=59>

Julkaisematon lähde:

Lahti T. 2012. Sähköpostin käyttö opinnäytetyön teijöiden ja Porvoon kaupungin välisessä viestinnässä. Taloussuunnittelija Lahti Tarja, Porvoon kaupunki.

Liitteet

Kartoituslomake

Porvoon esteettömyyskartoitus kevät 2011

TAUSTATIEDOT

Kohde:

Osoite:

Kartoituspäivämäärä:

Kartoituksen tekijät:

Kartoituslomakkeen kaikkiin kysymyksiin tulee vastata joko K = kyllä, E = ei tai Ek = ei koske kohdetta. Kyllä-vastaus tarkoittaa aina ongelmattonta tilannetta ja ei-vastaus estettä tai puutetta. Ei koske kohdetta -vaihtoehto tarkoittaa, että kysyttävää asiaa ei ole tai kysymys ei sovellu kohteeseen. Yhden näistä vastausvaihtoehdoista tulee aina olla valittuna.

PIHAN JA SISÄÄNKÄYNNIN ESTEETTÖMYYS

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Ovatko kulkureitit pihalla tasaisia ja helppokulkuisia?	K	E	Ek
Onko pihalla istuimia/penkkejä levähtämiseen?	K	E	Ek
Onko ulko-oven avaamiseen riittävästi tilaa?	K	E	Ek
Onko ulko-oven edustalla riittävän suuri tasanne?	K	E	Ek
Onko ulko-ovi avattavissa yhdellä kädellä?	K	E	Ek
Aukeaako ulko-ovi automaattisesti?	K	E	Ek
Onko ovipuhelin, summerit ja avauspainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko summeri sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko avauspainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko tuulikaappia?	K	E	Ek

Jos on tuulikaappi, on se tarpeeksi tilava?	K	E	Ek
Onko avattavia ovia useita?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille portaita?	K	E	Ek
Jos on portaat, onko luiskaa?	K	E	Ek
- kiinteä?	K	E	Ek
- siirrettävä?	K	E	Ek
Onko luiskan kaltevuus oikea?	K	E	Ek
Onko luiska tarpeeksi leveä?	K	E	Ek

Näkövammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko pihan valaistus hyvä?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynti katettu?	K	E	Ek
Onko kynnyksen ylittäminen helppoa?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin valaistus riittävä?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille portaat?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnille luiska?	K	E	Ek
Onko portaissa/luiskassa käsijohde/tukikaiteet?	K	E	Ek

Kuulovammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Löytyykö merkintää induktiosilmukasta?	K	E	Ek
Jos löytyy, onko merkintä helposti huomattavissa?	K	E	Ek
Onko ovisummerissa valomerkki?	K	E	Ek

Hengityssairas

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
--	--------------	--------	------------------------------

Onko sisäänkäynnin läheisyydessä tupakointipaikkaa?	K	E	Ek
Onko sisäänkäynnin edessä tupakointikieltoa?	K	E	Ek

Muut kommentit pihasta ja sisäänkäynnistä:

KOHTEEN OPASTUS, AULA JA ASIAKASPALVELUPISTE

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Jos pääsisäänkäynti ei ole esteetön, onko opastus esteettömälle sisäänkäynnille?	K	E	Ek
Onko aulaassa riittävästi tilaa liikkumiseen apuvälineiden kanssa?	K	E	Ek
Ovatko naulakot sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko asiointitiski sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko aulaassa/odotustilassa erikorkuisia tuoleja?	K	E	Ek

Näkövammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko opasteet helposti huomattavissa?	K	E	Ek
Onko opasteet oikealla korkeudella?	K	E	Ek
Onko opasteissa käytetty eri värejä?	K	E	Ek
Onko kalusteet sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa?	K	E	Ek
Onko naulakot sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa?	K	E	Ek
Onko valaistus tiskillä hyvä?	K	E	Ek

Kuulovammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko asiakaspalvelupiste varustettu induktiosilmukalla?	K	E	Ek
Onko tiskillä taustahälyä?	K	E	Ek

Muut kommentit opastuksesta, aulaasta ja asiakaspalvelupisteestä:

ESTEETÖN WC

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Löytyykö esteetön wc helposti?	K	E	Ek
Onko kulkeminen wc-tilan ovesta helppoa?	K	E	Ek
Onko ovi mahdollista avata ja sulkea sekä sen lukkoa käyttää yhdellä kädellä?	K	E	Ek
Onko oven sisäpuolella vaakasuuntainen vedin?	K	E	Ek
Onko wc-tila tarpeeksi tilava?			
Onko wc-istuimen yhteydessä käsituet?	K	E	Ek
Onko käsituki wc-istuimen molemmilla puolilla?			
Onko käsitukien malli ylös-/alaspäin kääntyvä?	K	E	Ek
Onko pesuallas sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko pesualtaan korkeus säädettävissä?	K	E	Ek
Ovatko wc-tilan varusteet helposti ulottuvilla ja käytettävissä?	K	E	Ek
Onko wc-tilassa hälytyslaite, jolla voi hälyttää apua ongelmatilanteessa?	K	E	Ek

Näkövammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko wc-tilan valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek

Muut kommentit wc-tiloista:

SISÄTILAT

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Ovatko käytävät tarpeeksi leveitä?	K	E	Ek
Ovatko ovet helppokulkuisia?	K	E	Ek
Ovatko ovet kevyitä avata?	K	E	Ek
Ovatko ovet tarpeeksi leveitä?	K	E	Ek
Onko kynnysten ylitys helppoa?	K	E	Ek
Onko istuimia levähtämiseen riittävästi?	K	E	Ek
Vaikeuttaako lattiamateriaali liikkumista?	K	E	Ek

Näkövammainen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Ovatko käytävät helppokulkuisia?	K	E	Ek
Onko sisätilojen valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek

Kuulovammainen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko sisätiloissa taustahälyä?	K	E	Ek

Hengityssairas

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko sisäilma aistinvaraisesti raikasta?	K	E	Ek

Muut kommentit sisätiloista:

HISSI JA PORTAAT

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Ovatko portaat helppokulkuiset?	K	E	Ek
Ovatko portaat tarpeeksi leveät (kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan)?	K	E	Ek
Ovatko käsijohteet sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Tarvitseeko käsijohteesta irrottaa ote välillä?	K	E	Ek
Löytyykö hissi helposti?	K	E	Ek
Onko hissi tarpeeksi tilava?	K	E	Ek
Onko kutsupainike sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Ovatko painikkeet hissien sisällä sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Onko kulkeminen hissien ovesta helppoa?	K	E	Ek

Näkövammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko portaiden valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Ovatko portaat tarpeeksi leveät (kaksi ihmistä mahtuu kohtaamaan)?	K	E	Ek

Ovatko käsijohteet sopivalla korkeudella?	K	E	Ek
Tarvitseeko käsijohteesta irrottaa ote välillä?	K	E	Ek
Ulottuvatko käsijohteet tarpeeksi pitkälle portaiden alkamiskohdassa?	K	E	Ek
Ulottuvatko käsijohteet tarpeeksi pitkälle portaiden päättymiskohdassa?	K	E	Ek
Erottuuko käsijohde ympäristöstä tummuuskontrastin avulla?	K	E	Ek
Onko portaiden etureunassa kontrastiraita?	K	E	Ek
Onko hissien valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Erottuuko hissien ulkopuolella oleva kutsupainike hyvin?	K	E	Ek
Erottuvatko hissien sisällä olevat painikkeet hyvin?	K	E	Ek

Kuulovammainen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Voiko hälytyksen tehdä myös tekstiviestillä?	K	E	Ek

Muut kommentit hisseistä ja portaista:

AUTOPAIKAT

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Löytyykö liikkumisesteiselle autopaikkaa?	K	E	Ek
Onko liikkumisesteisten parkkipaikkoja riittävästi?	K	E	Ek
Onko autopaikka riittävän lähellä sisäänkäyntiä?	K	E	Ek
Onko saattoliikenteelle varattu tilaa sisäänkäynnin lähellä?	K	E	Ek
Esteettömän autopaikan etäisyys sisäänkäynnistä on noin			Ek

_____ metriä

Muut kommentit autopaikoista:

OTTO-AUTOMAATTI

Liikkumisesteinen

K =	E = ei	EK = ei
kyllä		koske
		kohdetta

Pääseekö automaatile esteettömästi?

K	E	Ek
---	---	----

Onko automaatti sopivalla korkeudella pyörätuolin
käyttäjälle?

K	E	Ek
---	---	----

Muut kommentit otto-automaatista:

LIIKUNTAPAIKAT (lisäkysymyksiä)

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko pukeutumistiloihin pääsy esteetön?	K	E	Ek
Ovatko pukeutumistilat tarpeeksi tilavat?	K	E	Ek
Pääseekö kaapeille pyörätuolia käyttäen?	K	E	Ek
Onko liikkumisesteiselle omia pukeutumistiloja, joihin avustaja (myös eri sukupuolta oleva) voi tulla?	K	E	Ek
Pääseekö suihkuun esteettömästi?	K	E	Ek
Löytyykö pesutiloista sekä käsisuihku että automaattisesti toimiva suihku?	K	E	Ek
Onko suihkupaikassa kiinteää käsituollista suihkuistuinta?	K	E	Ek
Onko pesutiloissa lainattavaa suihkupyörätuolia?	K	E	Ek
Onko peseytymistilan lattiamateriaali liukas märkänä?	K	E	Ek
Pääseekö saunaan esteettömästi?	K	E	Ek
Onko saunassa tilaa pyörätuolille?	K	E	Ek
Pääseekö pyörätuolista siirtymään lauteille?	K	E	Ek
Onko kiuas suojattu?	K	E	Ek
Onko uima-allastilatilan lattia märkänäkin luistamaton?	K	E	Ek
Pääseekö kaikkiin altaisiin allashissillä?	K	E	Ek
Onko altaisiin loivat portaat?	K	E	Ek
Ovatko tilat ja kulkuväylät tarpeeksi väljiä?	K	E	Ek
Pääseekö kuntosaliin esteettömästi?	K	E	Ek
Pääseekö liikuntasaliin esteettömästi?	K	E	Ek

Muut kommentit liikuntapaikoista:

RAVINTOLAT JA HOTELLIT

Liikkumisesteinen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko tilaan esteetön pääsy suoraan aulasta, käytävästä tai muusta vastaavasta tilasta?	K	E	Ek
Pääseekö ravintolassa pyörätuolilla pöydän ääreen?	K	E	Ek
Onko hotellissa esteettömiä huoneita?	K	E	Ek
Onko huoneen yhteydessä esteetön wc?	K	E	Ek
Vaatiiko esteettömän huoneen käyttö ennakkovarausta?	K	E	Ek
Pääseekö hotellin aamiaiselle/ravintolaan esteettömästi?	K	E	Ek

Näkövammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko valaistus tasainen ja häikäisemätön?	K	E	Ek
Onko palvelupiste/kassa merkitty opasteella?	K	E	Ek

Kuulovammaisen

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko tila varustettu induktiosilmukalla?	K	E	Ek
Onko palvelupiste varustettu induktiosilmukalla?	K	E	Ek
Onko tilassa häiritsevää taustamelua?	K	E	Ek
Onko tilassa puheen kuulemisen häiritsevää kaikuisuutta?	K	E	Ek

Hengityssairaat

	K = kyllä	E = ei	EK = ei koske kohdetta
Onko hotellissa allergiahuonetta?	K	E	Ek

Muut kommentit ravintoloista ja hotelleista:

Lähde: Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus, Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliitto 2009.

Lupa esteettömyyskartoitukseen

Porvoon kaupungin vammaisneuvosto on tilannut Laurea-ammattikorkeakoulun Porvoon yksiköltä esteettömyyskartoituksen. Kartoitus toteutetaan osana Laurean sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopintoja. Kartoituksen toteuttamiseen osallistuu noin 20 opiskelijaa ja se toteutetaan kevään 2011 aikana.

Tarkoituksena on kartoittaa Porvoon keskustan ja lähiöiden palveluita. Kartoituksessa otetaan huomioon liikkumisesteisten sekä näkö- ja kuulovammaisten mahdollisuuksia liikkua ja asioida Porvoossa. Kiinnitämme myös huomiota asioihin, jotka vaikuttavat hengityssairaiden ihmisten palveluiden käyttämiseen. Kartoituksen oppaana käytämme soveltaen Invalidiliiton julkaisemaa opasta Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus.

Pyydämme teiltä lupaa esteettömyyskartoituksen tekoon ja samalla haluamme sopia kanssanne ajan sen tekoon.

Esteettömyyskartoituksen ajankohta _____ / _____ 2011 klo _____

Luvan myöntäjän allekirjoitus ja nimenselvennys

Porvoossa _____ / _____ 2011

_____

Yritys: _____

Osoite: _____

Puhelin: _____

Tarvittaessa lisätietoja

Pirjo Tiirikainen
Kehittämispäällikkö
puh. 040 8306 153
pirjo.tiirikainen@laurea.fi

Halutessanne teillä on mahdollisuus saada kirjallista palautetta kohteessanne tehdystä kartoituksesta.

Arviointilomake

Hei,

Pyydämme teitä tutustumaan Esteettömyyskartoitusraporttiin ja arvioimaan sitä oheisella lomakkeella. Toivomme palautetta 15.6.12 mennessä sähköpostitse tai postitse maire-liisa.rautakoski@laurea.fi tai Maire-Liisa Rautakoski Rauninmäentie 33, 07150 Laukkoski.

Ystävällisin terveisin

Sairaanhoidaja opiskelijat

Anja Ahlgren

Anne Lassila

Maire-Liisa Rautakoski

Esteettömyyskartoitus raportin arviointilomake

Raportin ulkoasu ja kieliasu

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Ulkoasu on selkeä	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Otsikot ja kappaleet ovat hyvin aseteltuja	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Kieli on ymmärrettävää	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Mitä muuta haluat sanoa ulkoasusta ja kieliasusta?

Raportin sisältö

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Tiedot ovat riittävät	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Tiedot ovat tarpeelliset	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Tiedot ovat luotettavia 1 2 3 4

Kohteet on valittu hyvin 1 2 3 4

Mitä muuta haluat sanoa raportin sisällöstä?

Raportin käytettävyys

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Raportti on helppokäyttöinen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Tiedot löytyvät hyvin	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Raportti on toimiva	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Mitä muuta haluat sanoa raportin käytettävyydestä?

Esteettömyyskartoituksen arviointilomake

Kartoituksen ulkoasu ja kieliasu

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Ulkoasu on selkeä	1 ☐	☐	☐	☐
Otsikot ja kappaleet ovat hyvin aseteltuja	1 ☐	☐	☐	☐
Kieli on ymmärrettävää	1 ☐	☐	☐	☐

Mitä muuta haluat sanoa ulkoasusta ja kieliasusta?

Olisi hyvä, jos otsikot ja väliotsikot erottuisivat tekstistä paremmin isommalla kirjasinkoolla ja/tai lihavoinnilla.
Nimi Esteettömyyskartoitusraportti voisi olla lyhyemmin vain Esteettömyyskartoitus Porvoosta.

Kartoituksen sisältö

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Tiedot ovat riittävät	1,5 ☐	☐	☐	☐
Tiedot ovat tarpeelliset	1 ☐	☐	☐	☐

Tiedot ovat luotettavia 1,5

Kohteet on valittu hyvin 1

Mitä muuta haluat sanoa kartoituksen sisällöstä?

Tietojen luotettavuutta on vaikeaa arvioida. Tai oikeammin tiedot ovat epäilemättä olleet kartoitushetkellä oikeat, mutta kun ei tiedä tarkkaa kartoituspäivää kohteittain, tietoja vertaa automaattisesti tiedossa olevaan nykytilaan.

Koko työn sisältö aukeaa varmaan ulkopuoliselle paremmin, kun johdanto ym. tekstiosuudet valmistuvat.

Tämä osa on kärjistäen nippu faktoja, joiden analysointi jää vielä tässä vaiheessa lukijan vastuulle.

Pyörätuolia käyttävät sekä näkö- ja kuulovammaiset on otettu erittäin hyvin huomioon. Myös tieto ovien painosta on tärkeä, jos lihasvoimat ovat heikot. Muut kuin liikuntavammaiset, esim. allergiset ja hengityselinsairaat olisi ehkä voitu ottaa laajemmin huomioon. Samoin jää kaipaamaan torialueen ja keskustan laajempaa kartoitusta, vaikka sen jättäminen pois oli yhdessä sovittu järkevä ratkaisu.

Yli 80 kohteen kartoitus ylittää varmasti tavanomaisen opinnäytetyön laajuuden. Tulos on aivan upea juttu! Ruokahalu on kuitenkin kasvanut...

Kartoituksen käytettävyys

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri
mieltä				
Kartoitus on helppokäyttöinen	1 ☐	☐	☐	☐
Tiedot löytyvät hyvin	1 ☐	☐	☐	☐
Kartoitus on toimiva	1 ☐	☐	☐	☐

Mitä muuta haluat sanoa kartoituksen käytettävyydestä?

Esitystapa ja sisältö tekevät kartoituksesta helppokäyttöisen.

Aika näyttää, mitkä ovat kartoituksen vaikutukset. Toiveena on tietenkin, että tiedot puutteellisista esteettömyyskohteista muuttuisivat nopeasti historiaksi ja Porvoosta tulisi nykyistä esteettömpi.

Lopulliseen raporttiin toivoisin selkeää tietoa/päätöstä invapysäköinnin hyväksyttävästä etäisyydestä, ja kohteiden tietojen päivittämistä vastaamaan tätä tietoa. On valitettavaa, että pysäköintiasiat on jätetty kirjaamatta n. 20 kohteessa. Suuri osa niistä on torin laidalla, joten niihin olisi voinut pienellä vaivalla lisätä tiedon lähimmästä invaparkista.

Monessa kohdassa esteetön wc lukee "ei koske tätä kohdetta" Voisi myös lukea "Inva-WC:tä ei ole", mikä kertoisi asian konkreettisesti. Lukijalle jäisi tietenkin arviointi siitä, missä kohteissa hänen mielestään pitäisi olla esteetön asiakas-WC - ei varmaan kukaan järkevä vammainen odota, että jokaisessa liikkeessä voisi käydä vaikeuksitta vessassa. Samoin hissi/portaat -kohdassa voisi lukea esim. "Kohde on yksikerroksinen, eikä hissiä tai portaita ole."

Kokonaisuutena raportista saa paljon tietoa, jota vammaisneuvosto voi käyttää julkistamisen jälkeen.

ISO KIITOS KARTOITUKSEN TEKIJÖILLE JA ONNEA TULEVAN VALMISTUMISEN JOHDOSTA!